

ΝΕΑ ΠΝΟΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ	Ἔρως
Α. ΚΟΡΑΚΑΣ	Στὴ ταβέρνα
Μ. ΔΗΜΑΚΗΣ	Νύχτα φθινοπώρου
Α. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	Τὸ Αὐγουσταῖον, Νύχτα
Γ. ΠΙΕΡΙΔΗΣ	Τρία Πεζά
Ρ. ΒΟΥΛΕΣΥΦ (μετ. Κ. ΓΡ.)	Τὸ οἰκογενειακὸ συμβούλιον
Ο ΜΗΝΑΣ : Α. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ :	Πρωτοχρονιάτικοι στοχασμοὶ
	γύρω στὰ βιβλία τῶν ἄλλων — Ἡ κριτικὴ τοῦ βι-
	βλίου : Κ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ : «Τὰ Τραγούδια τῆς Φυ-
	λακῆς» τοῦ Χρ. Γαλατοπούλου—Χρονικά—Νέα Βι-
	βλία—Ἑλληλογραφία

ΝΕΑ ΠΝΟΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΤΟ 1932
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 1937

Τ Ε Υ Χ Ο Σ 8-9

Ε Ρ Ω Σ

Πλάϊ μου άνυποψίαστη βαδίζεις, κι' εἶναι σάμπως
σὲ μιᾶς ἀβύσσου ἀπύθμενης τὰ χεῖλη νὰ περνᾶς.
Στὰ μάτια σου μιᾶς ἄνοιξης γελᾶει τὸ μέγα θάμπος·
σὲ πέλαο λές σμαράγδινων ὀνείρων τριγυρνᾶς.

Σήμανε ἡ ὥρα ποὺ ἔγραφεν ἡ μοῖρα κ' ἦρθε τώρα,
κῶμα ἀπὸ μῦρα κι' ὄνειρα καὶ μέθες ἡ χαρά.
Μακρυνᾶ, σὲ νύχτιο ὀρίζοντα, πλανιέται ἡ ἄγρια μπόρα
ποὺ τὴν καρδιά σου ἐβάρυνεν ἄλλοτε ἔτσι πικρά.

Δός μου τὸ χέρι. Ἀφέθηκες μὲ τόση ἐμπιστοσύνη:
Ξεχνᾶς τὰ ὅσα σὲ πίκραναν καὶ νέα ζωὴ ζητᾶς.
Στὰ θεῖα σου μάτια τ' ὄνειρο σ' ἄν ἄστρο τρεμοσβύνει.
Μὲ κόπο ἓνα ἄγριο ξέσπασμα στὰ στήθη σου κρατᾶς.

Νὰ κλάψης θέλεις· θᾶθελες τρελλὰ νὰ ξεφωνήσης·
σὲ κάμπο μ' ἀγριολούλουδα νὰ τρέξης, καὶ στερνᾶ
μέσα στὴν καταπράσινη νὰ γύρης χλόη, νὰ κλείσης
τὰ μάτια σου σὲ ὀνείρατα, ποὺ σὲ μεθᾶν τερπνά.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἐρωτικό, ποὺ σὲ μαγεύει, θάμπος
κρατῶ τὴν πίκρα ποὺ ἔδιωξες καὶ θές νὰ τὴν ξεχνᾶς.
Πλάϊ μου άνυποψίαστη βαδίζεις κι' εἶναι σάμπως
σὲ μιᾶς ἀβύσσου ἀπύθμενης τὰ χεῖλη νὰ περνᾶς...

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ

Ὁ Βαρκῆς μπῆκε στὴν ταβέρνα καὶ πῆγε ἴσια καὶ κάθησε στὸ τραπέζι τῆς παρέας.

Ἦταν ἐκεῖ ὁ ἐλαιοχρωματιστὴς ὁ Μανώλης, ὁ Λαδομπογιᾶς ὅπως τὸν εἶχαν βγάλει, ὁ Νώντας, ποὺ δούλευε στὰ μπετά—αὐτὸς δὲν εἶχε ἐπαγγελματικὸ παρατσοῦκλι—κι' ὁ Φώτης ὁ ὑδραυλικός· οὔτε αὐτὸς εἶχε τέτοιο παρατσοῦκλι, γιατί εἶχε τὸ δικό του, καταδικό του, ποὺ τοῦ τὸ εἶχανε δώση γιὰ μιὰ του ἀδυναμία· τότε λέγανε Κορτάκια.

Ὁ Βαρκῆς ἀπλωσε τὸ χέρι του στὴ μισή, ποὺ εἶχανε μπροστά τους οἱ ἄλλοι, ἔβαλε λίγη ρετσίνα—δὺο δάκτυλα—στὸ ποτήρι, ποὺ τοῦ εἶχε φέρη τὸ παιδί τῆς ταβέρνας, τὸ πῆρε στὸ χέρι του καὶ χτυπώντας το πάνω στὸ τραπέζι, σὰ νάθελε νὰ πῆ «στὴ γειά μας» εἶπε ξαφνικά κι' ἀναπάντεχα γιὰ τὴν παρέα του:

— Βρὲ σεῖς, μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε τί εἶναι ἔρωτας;

Οἱ ἄλλοι ξαφνιασθήκαν.

— Μωρέ, τί εἶναι τοῦτο; ἔκανε ὁ Νώντας.

— Ὁ ἔρωτας! ἔκανε ἐρωτηματικά ὁ Φώτης καὶ σὰ νὰ ἦταν ἔτοιμος νὰ δώση ἀμέσως τὴν ἀπάντηση «διὰ μακρῶν».

— Μπράβο! ἐσὺ θὰ μᾶς πῆς· εἶναι τῆς ειδικότης σου εἶπε ὁ Μανώλης.

Πέρασαν λίγες στιγμὲς χωρὶς νὰ μιλήσῃ κανένας.

— Ἄντε ντέ! εἶπε ὁ Βαρκῆς, ἐδῶ σὰς θέλω! Ὅλοι μας ξέρουμε καὶ τὸν κάνουμε, μὰ νὰ τὸν ποῦμε τί εἶναι ζίτ! Οὔτε καὶ σύ, ρὲ Κορτάκια;

Ὁ Φώτης ξεροκατάπτε.

— Αἴ τώρα τί θὲς δηλαδῆς, νὰ λέμε σαχλαμάρες! Ἦ μὰς καὶ θέλεις νὰ σοῦ κάνω τὸν καθηγητή!

Ὁ Βαρκῆς ἦπιε μιὰ γουλιὰ ἀπὸ τὸ κρασί του.

— Θὰ σὰς τὸ πῶ ἐγώ.

Μπρέ! . . . ἔκαναν θαυμαστικά οἱ ἄλλοι τρεῖς δὲ μᾶς παρατᾶς, κουμπάρε! Τὸ καλλίτερο ποὺ ἔχεις νὰ κάνης εἶναι νὰ παραγγείλῃς μισὴ ὀκαδίτσα.

— Αὐτὸ ὅπως καὶ νάναι θὰ γίνῃ· τοὺς εἶπε ὁ Βαρκῆς, μὰ δὲ θὰ χάσετε ἂν μ' ἀκούσετε.

— Αἴ ἄει στὸ διάλολο λοιπόν· ἀφοῦ σέ γαργαλαίει τόσο, πές το νὰ ἡσυχάσουμε! τοῦ ἀπάντησε ὁ Νώντας.

Ὁ Βαρκῆς ἐτοιμαζόταν νὰ μιλήσῃ, ὅταν ὁ Λαδομπογιᾶς τὸν ἔκοψε.

— Ρὲ σύ, τὸ κατέβασε ἡ κούτρα σου αὐτὸ ποὺ θὰ μᾶς πῆς, ἢ μὰς καὶ τὸ διάβασες, ἢ τ' ἄκουσες ἀπὸ ἄλλον κι' ἔρχεσαι νὰ μᾶς κάνης τὸν καμπόσο;

— Αὐτὸ εἶναι δικός μου λογαριασμός. Τὸ λοιπὸν ἔρωτας εἶναι νὰ ξενοχτᾶς ἐσὺ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς λεγάμενης κι' αὐτὴ μέσα νὰ κοιμᾶται.

Χλαλοῦ ὑποδέχτηκε τὰ λόγια τοῦ Βαρκῆ· μόνο ποὺ δὲν τὸν δείρανε.

— Γιὰ σταθῆτε, ρὲ βλάμηδες· μὰς καὶ δὲν σὰς ἄρεσε;

— Δηλαδῆς . . . ἔκανε ἀποφθεγματικά ὁ Κορτάκιας, μπορεῖ νὰ εἶναι κι' αὐτὸ, ὄχι ὅμως καὶ τὸ ἅπαντο.

— Ἐμ' γιὰ νὰ τὸ λὲς ἐσὺ, θάχης κάτι τέτοιο στὸ τεφτέρι σου· τοῦ εἶπε πειραχτικά ὁ Μανώλης.

— Ἄντε ρὲ Λαδομπογιᾶ, ποὺ θὰ μιλήσῃς καὶ σύ! τοῦ ἀπάντησε ὁ Φώτης.

— Νὰ σοῦ πῶ, ἀδελφάκι, ἐγὼ μπορῶ νὰ τὸ καφκηθῶ, ὡς τὰ τώρα μπορεῖ νὰ ξενοχτήσῃ στὴν ταβέρνα, μὰ ἂν ξενοχτήσῃ κάτω ἀπὸ παράθυρο, δὲ θάταν γιὰ δικό μου λογαριασμό. Γιατὶ δηλαδῆς νὰ τὸ κάνω! Ἐγώ, μάτια μου, κάνω τὴ κανταδίτσα μου ἐκεῖ ποὺ δουλεύω, κι' ὅλο θάνε ἐκεῖ γύρω κανένα δουλικὸ νὰ μ' ἀκούη. Αἴ, ἄμα τσιμπήσῃ, τὰ κανονίζουμε πὶ καὶ φὶ καὶ ξενοχτᾶμε μαζί στὸ παραπόρτι.

— Τυχεροὶ ἀνθρώποι σεῖς οἱ λαδομπογιᾶδες· ἔκανε μὲ παράπονο τάχα ὁ Νώντας· κόπιασε νὰ κάμης τὰ ἴδια δουλεύοντας στὰ μπετά! Ἐσεῖς, μωρέ, ἦσατε ἡ ἀριστοκρατία τῆς ἐργατοϋριᾶς!

Ὁ Βαρκῆς στὸ μεταξὺ εἶχε παραγγείλῃ μισὴ ὀκὰ ρετσίνα κι' ἕνα πιάτο μαρίδες, ἀπὸ ἐκεῖνες, ποὺ τηγάνιζε ὁ ταβερνιάρης στὴν φουφοῦ του. Τὸ κίτρινο ποτὸ μέσα στὴ μισὴ ἔδειχνε σκοτεινὸ, μὰ ὅταν ἔπεφτε στὰ ποτήρια, ἔπαιρνε μιὰ λαμπεράδα λὲς καὶ μέσα του εἶχανε λυώση μαργαριτάρια κι' ὄχι ρετσίνα.

— Ἐλάτε τώρα, πιέστε τὸ ποτήρι σας· οἱ μαριδίτσες εἶναι

θάμια!

Δέν ξέρεις, εἶπε ἐπιδοκιμαστικά ὁ Φώτης, τὴν παροιμία ποὺ λέει: ἢ τρεῖς στὴν ὀκτὴ ἢ τρεῖς στὴ μπουκιά!

Ἡ παρέα ἤπιε καὶ μασούλισε.

— Ἀκούστε τώρα καὶ μιὰν ἄλλη κουβέντα· τοὺς εἶπε ὁ Βαρκῆς.

Οἱ ἄλλοι κοιτάχτηκαν σὰ νάθελαν νὰ ποῦν: Τί ἔπαθε ἀπόψε;

— Ρε Βαρκῆ, ποῦ δούλευες σήμερα;

— Ποῦ ἄλλοῦ! στὴν καινούργια πολυκατοικία, ποῦ κτίζει ὁ μηχανικός ὁ Λεβέντης.

— Ἄ, ἔκανε, σὰ νὰ ἠσύχαζε ὁ Νώντας· κι' ἐγὼ ἔλα μὴν ἦσουνα στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη.

— Ρε σὲ ποιὰ βιβλιοθήκη! Βιβλιοθήκη εἶναι ἡ ζωὴ, ρε βλάμη. Δάσκαλος πρώτης, ποῦ δὲν κάνει χατήρια, ὅπως ὁ δάσκαλός μας ὁ Καρμπούνης, ὅταν οἱ μαννάδες μας πήγαιναν κανένα πεσκέσι στὴν Καρμπούναινα.

Ἐδῶ ἡ παρέα ζώηρεψε ὅλοι τοὺς γίνανε σὰ μικρὰ παιδιά.

— Θυμᾶστε, ρε παιδιά, τί τοῦ κάμναμε τοῦ κακομοίρη;

— Τί τοῦ κάμναμε ἢ τί μᾶς ἔκαμνε! Τοὺς πισινοὺς μας θὰ μπορούσε νὰ τοὺς ἔπαιρνε ὁ Καλομοίρης νὰ γράψῃ ὀλόκληρη σουῖτα· ἀπὸ τίς βιτσιές σίγουρα θάχαμε ἐκεῖ ἀράδα τὰ πεντάγραμμα.

Ἄλλοι γελάσανε μὲ τὸ ἀστεῖο τοῦ Μανώλη.

Ἄλλοι ἀπλώνοντας τὰ χέρια του γιὰ νὰ τοὺς ἠσυχάσῃ:

— Παιδιά! παιδιά! ἐλάτε νὰ ποῦμε τὸ τραγοῦδι ποῦ μᾶς μάθαινε.

— Ποιό; ποιό;

— Τὸ «Ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν του.....»

— Ἄ στὸ διάολο, ποῦ τὸ θυμήθηκες!

Κι' ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν σιγανά, ἐνῶ μὲ τὸ πειρουνάκι του, καθέννας χτυποῦσε στὸ τραπέζι τὸ ρυθμό:

Ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν του

δὲν ὑβρίζει, δὲν κτυπᾶ,

δὲν κατηγορεῖ, δὲν βλάπτει,

σέβεται καὶ ἀγαπᾶ.

— Στὴν ὑγείᾳ τοῦ γέρω-Καρμπούνη! εἶπε ἅμα τελείωσαν ὁ Φώτης.

— ὦρα του καλὴ ὅπου βρίσκεται! πρόστεσε ὁ Μανώλης.

— Ἄν ξέρουμε δυὸ κολουβογράμματα, σ' αὐτὸν τὰ χρωστοῦμε εἶπε ὁ Νώντας.

— Πάλι στὴν ὑγείᾳ του! φώναξε ὁ Βαρκῆς καὶ σήκωσε τὸ ποτήρι του.

— Στὴν ὑγείᾳ του εἶπαν κι' οἱ ἄλλοι κι' ὅλοι μαζὺ κατεβάσανε τὰ ποτήρια τοὺς ὡς τὸν πάτο, τιμώντας ἔτσι ἐκεῖνον, ποῦ μ' ὄλα τὰ πεντάγραμματα τοὺς στάθηκε ὁ πρώτος ὀδηγητὴς στὴ ζωὴ.

— Αἶ τώρα δὲ μᾶς λές καὶ τὰ παρακάτω! εἶπε στὸ Βαρκῆ ὁ Μανώλης.

— Τί τοῦ τὸ θύμησες, μωρὲ Λαδομπογιᾶ! καλὰ τὸ εἶχε ξεχάσῃ· παρατήρησε στὸ Μανώλη ὁ Φώτης.

— Καλὰ ἔκανε τὸ παιδί· ἐπενέβηκε ὁ Νώντας μ' ὄλη τὴ βαρύτητα ποῦ εἶχε σὰν μπετατζῆς ποῦ ἦταν. Πῶς δηλαδὴ θέλεις νὰ πιοῦμε τὴ μισή, ποῦ παράγγειλα, ἔτσι χωρὶς κουβέντα, στὰ μουγγά!

— Λέγε, ρε Βαρκῆ, τί ἄλλο ἤθελες νὰ μᾶς πῆς;

Κι' ὁ Βαρκῆς σκουπίζοντας μὲ τὸ κάτω μέρος τῆς φούχτας του τὰ χεῖλη.

— Ἦθελα εἶπε, νὰ σᾶς ρωτήσω, ἂν ξέρετε ὕστερα ἀπ' τὸν ἔρωτα νὰ μοῦ πῆτε τί εἶναι ἡ παντρεία.

Ἄλλοι γύρισε ἀμέσως στὸ Νώντας.

— Κόπιασε τοῦ λόγου σου μὲ τὰ μπετά ποῦ μοῦ θελες κουβέντα, δός του ἀπάντηση.

— Ἐγὼ δὲν παντρεύτηκα ἀκόμη καὶ δὲν ξέρω, ἀπάντησεν ἀπλοϊκὰ ὁ Νώντας.

— Οὔτε κι' ἐμεῖς πρόστεσαν οἱ ἄλλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Μανώλη ποῦ πετάχτηκε κι' εἶπε.

— Θὰ σᾶς πῶ ἐγὼ· παντρεία εἶναι ἀπ' τ' αὐτὴ καὶ στὸν παπᾶ· ὅπως ὅταν κάμναμε ἀταξίες μικροί, μᾶς ἔπιανε ἡ μάννα ἀπὸ τ' αὐτὴ καὶ μᾶς πήγαινε στὸ δάσκαλο....

— Τὸ νοῦσου τὸ λοιπὸν, Κορτάκια, γιὰτί κάνεις πολλὲς ἀταξίες, ὅπως τὸ λέει καὶ τὸ παρατσούκλι σου· εἶπε ὁ Νώντας στὸ Φώτη.

— Ἄμ τοῦ λόγου του ἀπ' ἐδῶ ὁ Λαδομπογιᾶς!

— Αἶ ὅλοι μας ποιὸς λίγο ποιὸς πολὺ ἔχουμε τίς ἀταξίες μας! εἶπε ὁ Βαρκῆς, μὰ δὲ μοῦ τὸ πετύχατε.. Νὰ σᾶς τὸ πῶ πάλι ἐγὼ: Πάντρεία εἶναι νὰ κοιμᾶσαι τώρα ἐσὺ καὶ νὰ ροχαλί-

ζης και να ξενυκτᾶ ἢ λεγάμενη μετὰ τὰ μωρουδικὰ τῆς.

— Ἀπόψε, ρε Βαρκῆ, εἶσαι μεγαλεῖο! εἶπε ὁ Μανώλης κι' ἔσκασε στὰ γέλια.

Τὸν μιμήθηκαν κι' οἱ ἄλλοι και μέσα στὰ γέλια τοὺς ὁ ἕνας ἔκαμνε πὼς ροχάλιζε κι' ὁ ἄλλος πὼς ἔκλαιε μωρό: Χρρ... χρρ... οὐά... οὐά... .-

Ὅταν ἀπογέλασαν, ὁ Νώντας γύρισε στὸ Βαρκῆ.

— Ἀδελφάκι, οἱ ἀποψινές σου δυὸ κουβέντες ἔχουνε νόημα πές μας τώρα και τὸ νόημα νὰ ἡσυχάσουμε.

Ὁ Βαρκῆς χαμογέλασε.

— Τὸ νόημα! νὰ σᾶς τὸ πῶ κι' αὐτό, ἀδερφάκια. Θυμᾶστε τὸν Ἀντρέα;

— Αἶ καλὰ τώρα, πὼς δὲν τὸν θυμόμαστε!

— Παντρέφτηκε.

Οἱ ἄλλοι ἀπομείνανε, τοὺς κοροΐδευε τάχα;

— Μὰ γιὰ νέο μᾶς τὸ περνᾶς;

— Δὲν ἦσουν αἰσὺ ὁ κουμπάρος!

— Καὶ δὲν μᾶς εἶχες προσκαλέσει στὸ γάμο;

— Εἶπα μὴ και τὸ ξεχάσατε; τοὺς ἀπάντησε ὁ Βαρκῆς.

Ἄσε τίς κοροΐδιές και πές μας τί ἤθελες νὰ πῆς γιὰ τὸ φουκαρά τὸν Ἀντρέα, εἶπε ὁ Φώτης.

— Φουκαράς, γιατί φουκαράς; διαμαρτυρήθηκαν ὅλοι.

— Φουκαράς γιατί τὴν ἔπαθε χιώτικη; τοὺς ἀπάντησε ὁ Φώτης. Καὶ μιὰ πού ἦρθε ἢ κουβέντα θὰ σᾶς πῶ τὸ μυστικό.

— Περιέργοι οἱ ἄλλοι τράβηξαν τίς καρέκλες τοὺς πιὸ κοντὰ στὸ τραπέζι.

— Γιὰ λέγε τί μυστικό εἶναι στή μέση.

— Κι' ὁ Φώτης ἄρχισε.

— Ἡ ἱστορία δὲν εἶναι μεγάλη. Μιὰ μέρα πάνω στὴν κουβέντα, ὅταν ἦταν λεύτερος ἀκόμα, λέω τοῦ Ἀντρέα: «Ξέρεις, πέτυχα ἕνα μπουμπούκι μπουκιά και συχώριο; μιὰ καπελλοῦ στρουμπουλή, λουκοῦμι τὸ ἄτιμο; δουλεύει σ' ἕνα ἀπὸ τὰ καπελλάδικα γύρω ἐκεῖ στὴν Καπνικαρέα».

«Εἶναι ὁμορφῆ;» μὲ ρωτᾶ..

«Ὁμορφῆ, τοῦ λέω, Θεός; μὰ ἔχει ἕνα κακό».

«Τί;» μὲ ρωτᾶει.

«Δὲ τῆς γουστάρω» τοῦ λέω.

Σκάει στὰ γέλια ὁ Ἀντρέας και μοῦ λέει.

«Κρίμα σὲ σένα».

«Τί κρίμα και ξεκρίμα, τοῦ λέω; δὲν τὴν ἄφησα ν' ἀνασάνη, μὰ δὲ βαρύτεσαι; πόζα ἢ ἀφιλότιμη, πού πάω νὰ σκάσω.»

«Μπᾶς και τσιμπήθηκες;» μὲ ρωτᾶει.

«Ὁ Φώτης, τοῦ λέω σοβαρά, ἐργάζεστε γιὰ τὴν τέχνη; νὰ τσιμπηθῆ πρώτα ἐκείνη κι' ὕστερα βλέπουμε.»

«Πολὺ τὸν ἔξυπνο κάνεις, μοῦ λέει; μὰ μὴν ξεχνᾶς πὼς τὰ ἔξυπνα πουλιὰ πιάνονται ἀπὸ τὴ μύτη».

— Καταλάβαμε; τὸν διέκοψε ὁ Βαρκῆς; τῶπε γιὰ σένα και τὴν ἔπαθε ἐκείνος.

— Μπράβο και νὰ ἰδῆς πὼς.

Οἱ ἄλλοι κρεμόντουσαν ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Φώτη.

Γιὰ νὰ μὲ πειράξη μοῦ λέει: «Νὰ μὴ μὲ λέτε Ἀντρέα ἂν δὲ σοῦ φορέσω τὰ γυαλιά; φτάνει νὰ μοῦ δείξεις τὸ κορίτσι.» Μ' ἔσφαξε μὲ τὸ μπαμπάκι «καλὰ», τοῦ λέω και τὸν παίρνω ἕνα βραδάκι και μιὰ και δυὸ στὴν Καπνικαρέα; στήνουμε καρτέρι σὲ λίγο «Νὰ τὴν, τοῦ λέω, ἐκείνη ἢ στρουμπουλή».

«Γειά σου!» μοῦ λέει και τὸν χάνω.

Ὁ Φώτης ἐδῶ κοντοστάθηκε.

— Αἶ λοιπόν, τοῦ κάνει ὁ Βαρκῆς, τί κόμπιασες, σοῦ τὰ φόρεσε τὰ γυαλιά;

— Μοῦ τὰ φόρεσε, μὰ κι' ἐκείνου τοῦ φορέσανε τὴν κουλούρα. Ἔτσι κι' ἡ γάτα μας τό ξέρει. Τί εἶναι, ρέ, τὸ κορίτσι; Ἕνα πράμα, πού φοφάει γιὰ τὸ στεφάνι. Τοῦ τόταξες; πάει, τὸ κανόνισες. Τὸν ἤθελα ἄξιο νὰ μοῦ βάλῃ τὰ γυαλιά χωρίς ταξιμάτα και σοῦπα μοῦπες.

Ἦπτε μιὰ γουλιὰ ἀπὸ τὸ ποτήρι του; κάποιος ἀέρας μελαγχολικός λές κι' εἶχε περάσει και τοὺς πῆρε τὸ κέφι πού εἶχαν.

Αὐτὸ ἦταν ὅλο τὸ μυστικό!

— Δὲ βαριέσαι, εἶπε χτυπώντας ἐλαφρὰ τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι ὁ Μανώλης, σὰ γιὰ ν' ἀντιδράσει στὴν ἐντύπωση, κι' ὅπως ἔγινε, καλὰ εἶναι.

— Καλὰ και τρίς καλὰ; συμπλήρωσε ὁ Νώντας νοικοκυρεῦθηκε ὁ ἄνθρωπος.

— Καὶ πού νὰ σᾶς πῶ τώρα και τὸ νόημα! τοὺς εἶπε ὁ Βαρκῆς.

— Ἔλα λοιπόν, πές το! εἶπαν ὅλοι.

— Βαφτίσια, ἔχουμε βαφτίσια; ἕνας παῖδαρος τόσοσ; δὲ θὰ

τόν χωρή ή κολυμπήθρα,ζωή νάχη;

Ή ευχαρίστηση κι' ή χαρά κυριαρχούσε τώρα στο τραπέζι τής παρέας.

— "Έτσι αϊ; μπράβο· μπράβο του 'Αντρέα· στην υγεία του 'Αντρέα! φώναξε ένθουσιαστικά ό Νώντας. Ήταν καλός φίλος ό 'Αντρέας, καρδιά, παιδι με φιλότιμο· άκους, ρε Κορτάκια, και σύ Λαδομπογιά!

— Γιατί δηλαδή, έμεις δέν έχουμε φιλότιμο! είπαν κι' οί δυό πειραγμένοι.

— Νά τό δείξετε, μωρέ πού κοροϊδεύεται του κόσμου τά κορίτσια! τούς άπάντησε θυμωμένα ό Νώντας.

Ή Βαρκής τάχασε σ' αυτό τό ξαφνικό.

— Νά πάρης τό λόγο σου πίσω, άν θές νάμαστε φίλοι· φώναξε ό Φώτης, χτυπώντας τή γροθιά του στο τραπέζι.

— Τό λόγο σου πίσω! φώναξε κι' ό Μανώλης.

Ή ταβερνιάρης, πού μ' όλο τό λάδι πού καιγότανε στις μαρίδες πού τηγάνιζε πήρε μυρουδιά του καυγά, ήρθεξηγήγορα στο τραπέζι τής παρέας.

— Τι συβαίνει, ρε παιδιά, καμμιά παρεξήγηση! Έσεϊς παλιομακαντάσηδες. . . .

Ήυρε καιρό νά συνέρθη κι' ό Βαρκής και νά μπή στη μέση.

— Για σταθήτε, βρέ θεότρελλοι! νά ρεζιλευτούμε έτσι για φύλλου πήδημα.

— Μας πρόσβαλε! του φώναξαν ό Φώτης κι' ό Μανώλης. . .

. . . νά πάρη τό λόγο του πίσω . . .

— "Άντε, ρε Νώντα, πάρε τον, νά ήσυχάσουμε . . .

Ή Νώντας είχε έμπιστοσύνη στο Βαρκή και τόν άγαπούσε.

— Άφού τό θέλεις έσύ, τότε παίρνω.

— Πάει, τέλειωσε· είπε ό Βαρκής στους άλλους.

— Μηδέν παρεξήγηση· είπε κι' ό ταβερνιάρης και ξαναγύρισε στις μαρίδες του ήσυχος.

— Γιατί, ρε, πειραχτήκατε; Δέν είμαστε λίγο πολύ όλοι μας άφιλότιμοι!... τούς είπε χαμογελαστά ό Βαρκής και κλείνοντας τό ένα μάτι . . . "Άς είναι . . . πού λέτε, βαφτίσια . . . ή άφεντιά μου κουμπάρος . . . γλεντάκι.

Ή γαλήνη κι' ή εύθυμία άρχισαν νά ξανασιμώνουν τό τραπέζι τής παρέας.

— Άλήθεια, λίγο πολύ όλοι είμαστε άφιλότιμοι! είπε φιλο-

σοφικά ό Φώτης.

— "Έλα γιαλό· του είπε ό Νώντας.

— "Έρχομαι, του άπάντησε εκείνος, μά είσαι και σύ στο λογαριασμό.

Ή Νώντας δέν άπάντησε.

"Άλα! στην υγεία του βαφτισμιού μου τό τελευταίο και νά του δίνουμε, γιατί πέρασε ή ώρα.

— Στην υγεία του παιδάρου! φώναξαν όλοι τσουγγρίζοντας τά ποτήρια τους, ήπιαν τό κρασί τους, κανόνισαν τό λογαριασμό τους και φύγανε.

1936

ΑΡΓΗΣ ΚΟΡΑΚΑΣ

ΝΥΧΤΑ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

Στό φίλο κ. Νίκο Π. Πάνο

Κίτρινα φύλλα έντύθηκε ή άπελπισία των δένδρων,
του κάμπου οί άρρωστες φωνές, Θεέ μου μακρυά πώς κλαίνε,
ή τυραννία του Τίποτε βαραίνει ως έφιάλτης
κι' ό θάνατος έπέρασε και πήρε ό,τι άγαπούσε.

Μέσα στη νύχτα έπέρασε τή φθινοπωρινή
κι' άπ' τό σκοτάδι μου έκλεψε κρυφά κάτι, έναν ίσκιό,
κι' είταν άνύποπτα πολύ τ' άπελπισμένα χέρια
κι' ούτε νά στείλουν γνώριζαν του χωρισμού τό άντίο.

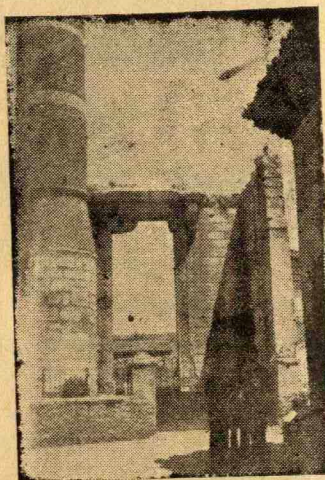
Έφύσησε ύστερα ό βορηάς τό παγερό του ρίγος,
κι' άκουσα πέρα νά θρηνεϊ για μένα κάποιο άηδόνι,
κι' είταν ένα παράπονο βαθύ σά νά πονούσε,
τό άλάλητο παράπονο πού έμενε σύντροφός μου.

Σε έρημες στέρνες πράσινο κρυώνει τό φεγγάρι,
ανάμεσα σε κρίνα ώχρά και ρόδα σαπημένα·
— άπόψε πού ένοστάλησε τό θάνατο όλη ή φύση,
κάτι, ένας ίσκιος σβύστηκε πού είχα τρελλά άγαπήσει.

ΜΗΝΑΣ ΔΗΜΑΚΗΣ

ΤΟ ΑΥΓΟΥΣΤΑΙΟΝ

ΟΓΔΟΟ

Το Αύγουσταίον

Ἡ ἐποχὴ τοῦ Αὐγούστου, ἡ μεγαλύτερη τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας ἐποχῆ, εἶδε νὰ ὑψώνονται στ' ἀπεραντα χώματά της, μνημεῖα ὀφειλόμενα στὴ γενναιοδωρία τῶν ὑποτακτικῶν λαῶν της καὶ τῶν διαφόρων πριγκήπων. Ὁ Αὐγούστος, θεοποιημένος πρὸ τοῦ θανάτου του, ἀπ' τὸν φανατισμὸ καὶ τὴν πίστη τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ λατρεία εἶχε ξαπλωθεῖ σ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορία, δὲ δέχτηκε νὰ τοῦ στήσουν βωμοὺς παρὰ μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι ἡ θρησκεία του δὲ θὰ χωρίζονταν ἀπ' αὐτὴν τῆς Ρώμης. Κι' ἔτσι, στὴν παλιὰ Γαλάτια, στὴν Ἑλλάδα, στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴ Μικρὰν

Ἀσία, συναντοῦμε βωμοὺς ἰδιορρυθμοῦς, ἀφιερωμένους στὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὴν πρωτεύουσά του. Μὰ πῶς μεγαλόπρεπος καὶ πῶς ἐνδιαφέρων εἶναι αὐτὸς τῆς Ἀγκύρας, μὲ τὴν κομψὴ ἀρχιτεκτονικὴ του, τὴν ἰδιορρυθμίαν του καὶ πρὸ παντὸς μὲ τὴν χαρᾶ μὲν ἐπ' αὐτῆς, σὲ δύο γλώσσες, ἀπαρίθμηση τῶν πράξεων τοῦ αὐτοκράτορα-Θεοῦ, τὴν «Διαθήκην τοῦ Αὐγούστου», καθὼς λέγεται κοινά.

Ὅπως ἡ Πόλις καμαρώνει γιὰ τὴν Ἁγία Σοφία της, ἡ Ἀθήνα γιὰ τὸν Παρθενῶνα της, ἡ Ρώμη γιὰ τὸ Βατικανὸν της, ἔτσι κι' ἡ Ἀγκυρα χαίρεται γιὰ τὸ Αὐγούσταίον της, τὸ μεγαλόπρεπο αὐτὸ μνημεῖο τῶν καιρῶν. Στήνεται ὡραῖο κι' ἐπιβλητικὸ καὶ τὰ χαλάσματά του σοῦ προξενοῦν δέος.

Σήμερα, ὁ ἐπισκέπτης δὲ βλέπει παρὰ τοὺς νοτιοδυτικὸς καὶ

βορειοανατολικὸς τοίχους ἀκέραιους. Στὸν πρόναο, συναντᾶ γλυπτὰ χιτιτικά, ρωμαϊκὰ καὶ βυζαντινά. Ἀπὸ τὴν αὐλὴν, τὴν cella, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχαν τ' ἀγάλματα τῶν δύο θεοτήτων, σήμερα δὲ σώζεται παρὰ ἡ ἐξωτερικὴ πλευρά. Μιὰ θαυμάσια πόρτα ἰονικοῦ ρυθμοῦ, ἀκέραια. Γύρω τριγύρω στὸν πρόναο, τὸ πάτωμα εἶναι κοσμημένο μὲ μιὰ θαυμάσια ταινία ἀπὸ μαϊνάνδρο σταυρωτό, στολισμένο μὲ χρυσοὺς ἀστερίσκους. Δεξιὰ στὴν πόρτα, διακρίνονται ἀκόμα τὰ σημεῖα ὅπου κρεμοῦσαν τ' ἀφιερῶματα. Στοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους μπορεῖ νὰ διακρίνει κανεὶς, μισοφωγμένη ἀπὸ τὸν καιρὸ, τὴν «Διαθήκην»:

«Rerum gestarum divi augusti, quibus orbem terrarum imperio, populi romani sub jecit»

Ἀποτελεῖται ἀπὸ τριανταπέντε παραγράφους κι' εἶναι πιστὴ ἀντιγραφή τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ «Βίου καὶ Πράξεων τοῦ Αὐγούστου» ἀπὸ τὸ Μαυσωλεῖο του στὴ Ρώμη. Ἡ ἐπιγραφή μεταφράστηκε καὶ στὰ Ἑλληνικὰ καὶ χαράχτηκε στὴν ἐξωτερικὴ πλευρὰ τοῦ Αὐγούσταίου, μὰ σήμερα εἶναι σχεδὸν καταστραμμένη. Δὲν μπορεῖ νὰ ξεχωρίσει κανεὶς τίποτε. Ἀπὸ τὴ συνοπτικὴ, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, αὐτὴ βιογραφία τοῦ Αὐγούστου, κατορθῶν καὶ βγάζω μερικὲς μονάχα παραγράφους:

V. Δὲ θέλησα νὰ δεχθῶ τὴ δικτατορία πὺ ἡ σύγκλητος καὶ ὁ λαὸς μοῦ πρόσφεραν, τόσο ὅταν ἔλειπα, ὅσο κι' ὅταν βρισκόμουν στὴ Ρώμη. Λοιμὸς τραγικὸς εἶχε βρεῖ τὸν τόπο καὶδὲν ἀρνήθηκα ν' ἀναλάβω τὸν ἐφοδιασμὸ τῆς ἀγορᾶς κι' ἔτσι σὲ λίγες μέσας μέρες, χάρις στὴ δραστηριότητά μου γλύτωσα τὸ πλῆθος ἀπ' τὴν μεγάλην ἀγωνία. Μοῦ πρόσφεραν τὴ διοίκηση γιὰ τὴ χρονιὰν αὐτὴ καὶ γιὰ ὅλη μου τὴ ζωὴ, μὰ πάλι δὲ δέχθηκα.

XIII. Ἡ πύλη τοῦ βωμοῦ τοῦ Janus Quirinus, πὺ ὅπως θέλησαν οἱ πρόγονοί μας, δὲν κλείεται παρὰ ὅταν βασιλεύει εἰρήνη πᾶνω ὅτὰ χῶματα καὶ τὶς θάλασσες τὶς ὑποταγμένες στοὺς Ρωμαίους, τόσοσους αἰῶνες τώρα, ἀπὸ τὴν ἵδρυση τῆς Ρώμης, δὲν σφάληξεν παρὰ μονάχα δύο φορές, ὅπως μᾶς λένε οἱ γραφές μας. Στὰ χρόνια μου, ἡ σύγκλητος ἀποφάνθηκε πῶς ἔπρεπε νὰ κλείσουν τρεῖς φορές.

XXIV. Ἀναστήλωσα καὶ στόλισα μετὰ τὴ νίκη μου, τοὺς βωμοὺς ὄλων τῶν πόλεων τῆς Ἀσίας, πὺ οἱ ἐχθροί μας φεύγοντας εἶχαν καταστρέψει καὶ ρημάξει, σὰν νᾶταν κτῆμα τους. Στὴ Ρώμη, ὑψώνονταν 80 ἀγάλματα μου, ὄρθια, ἐφιππα ἢ προτομές. Τὰ σῦναξα καὶ τάλυωσα. Καὶ τὸ ποσὸ πὺ συνεκέντρωσα ἀπ' αὐτὰ, χρειάστηκε γιὰ τὰ χρυσὰ ἀναδῶματα πὺ ἀφιέρωσα στὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνα, γιὰ μνήμη δική μου κι' αὐτῶν πὺ θέλησαν νὰ μὲ τιμήσουν.

XXXV. Κατά την δεκατηρίτη χρονιά της βασιλείας μου, ή σύγκλητος, τὸ τάγμα τῶν ἱπποτῶν καὶ ὁ ρωμαϊκὸς λαός, μ' ἀπόνειμαν τὸν τίτλο τοῦ «Πατέρα τῆς πατρίδος» κι' ἀποφάσισαν, ὁ τίτλος μου αὐτός, νὰ χαραχθεῖ στὴν εἴσοδο τῆς κατοικίας μου, στὸ μέγαρο τῆς Συγκλήτου καὶ στὸ Forum Auguste.

Ζοῦσα τὰ 76 χρόνια μου, ὅταν ἔγραψα ὄλα αὐτὰ . . .

Δίπλα στὸν κεντρικὸ τοῖχο, δεξιά, τὸ τζαμί τοῦ Χατζή Μπαϊράμ. Ἐνάμεσα στὸν τοῖχο του κι' αὐτὸν τοῦ Αὐγουσταίου, ξεχωρίζουν λατινικὲς ἐπιγραφές, μεταγενέστερες, σχετικὲς μὲ τοὺς ἀγῶνες πεντάθλου ποὺ γίνονταν κάθε πέντε χρόνια στὴν Ἄγκυρα. Πιο πίσω, ἄλλες, ἀναφορικὲς μὲ τὶς ἐπιδιορθώσεις τοῦ ναοῦ. Κάθε πέντε χρόνια, πρόσθεταν καὶ μερικὰ λόγια. Ξεχωρίζω μερικὰ:

«Ὁ Albiorix υἱὸς τοῦ Aterorix, διοργάνωσε μιὰ δημόσιαν ἑορτὴ καὶ ἀφιέρωσε τ' ἀγάλματα τοῦ Καίσαρα καὶ τῆς Ἰουλίας Αὐγούστας».

«Ὁ Albiorix, υἱὸς τοῦ Aterorix, διοργάνωσε γιὰ πρώτη φορὰ μιὰ γιορτὴ στὴν ὁποία προῆδρευσε ὁ Φρούτων . . .»

« . . . Κεῖνος Σέλευκος, μέγας ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ Αὐγούστου . . . μαρμαρ . . . »

Ἄπ' τὶς ἐπιγραφές αὐτές, μπορεῖ κανεὶς νὰ χεῖ ἓνα πληθὸς πληροφοριῶν γιὰ τὴν ἐποχὴ. Καὶ νὰ θαυμάσει τὴ γεναιοδωρία τοῦ πλήθους, στ' ἀφιερώματά του.

Τὸ Αὐγουσταῖο, ὑπολογίζεται νὰ κτίστηκε στὰ 14 ὡς τὰ 37 μ. Χ. Ὅταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, χτύπησε τὴν εἰδωλολατρεία, ὄλοι οἱ βωμοὶ πέρασαν στὰ χέρια τῶν Χριστιανῶν. Ὅσο τὸ Αὐγουσταῖο, ὑπῆρχε κατὰ τὶς δύο συνόδους τῆς Ἄγκυρας, στὰ 314 καὶ 358. Κατὰ τὸ 362, βλέπουμε τρεῖς ἱερεῖς του, νὰ προσκυνοῦν τὸν Ἰουλιανὸ καὶ στὰ 443, ὁ Σοζωμένης, στὴν «Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία» του, μᾶς μιλά γιὰ κάποιον ἱερέα Ἀρσάκιο. Ὅταν ἀργότερα, ὁ βωμὸς μετατράπηκε ὀριστικὰ πιά σ' ἐκκλησία, οἱ χριστιανοὶ κατέστρεψαν τὸν τοῖχο τοῦ βάθους γιὰ νὰ φαρδύνουν τὸν ναό. Σηκῶσαν τὶς δύο κολῶνες τοῦ βωμοῦ, κι' ἔκτισαν τὸν χορὸ καὶ πίσωθὲ του μιὰν κρύπτη ποὺ σώζεται ὡς σήμερα. Ἀριστερὰ στὴν εἴσοδο, διακρίνεται μιὰ ἑλληνικὴ ἐπιγραφή σὲ στίχους ποὺ κατὰ δυστυχίαν μου στάθηκεν ἀδύνατο νὰ διαβάσω. Κατόρθωσα πάντως νὰ ξεχωρίσω μερικὲς λέξεις «Ἀμόλυντε...» «σωτήρα . . . » «Χριστέ . . .» καὶ τὴν ὑπογραφή «Τουτουρμάρχης Εὐστάθιος».

Κατὰ τὸν τοῦρκικὸν ἱστορικὸν Τζιχάν Νουμᾶ, ὁ Χαροῦν-ἐλ-Ρε-

σὴτ, ὅταν κυρίευσε τὴν Ἄγκυρα, στὰ 806, μετέφερε τὶς δύο πύλες τοῦ βωμοῦ στὴν Βαγδάτη, μὰ ὅπως αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ βέβαιο, ὁ σοφὸς ἱστορικὸς Hammer, ὑποθέτει ὅτι οἱ πύλες ποὺ μεταφέρθηκαν ἐκεῖ, εἶναι αὐτές τῆς πόλεως τοῦ Ἀμόριου. Ἄλλωστε μᾶς τὸ ἐξηγεῖ καὶ μιὰ ἀραβικὴ ἐπιγραφή ἐπάνω τους: «Bab-i-Amourie».

Ὁ ναὸς εἶχε πενήντα κολῶνες καὶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ἅπ' ὅτι μένει σήμερα, ὅτι ἦταν ρυθμοῦ Ἰονικοῦ. Μὰ μὲ τὸ κύλλημα τοῦ καταλύτη χρόνου δὲν ἔμειναν παρὰ ἐλάχιστα. Ἄλλες ἔπεσαν κι' ἄλλες κομματιάστηκαν. Κοινὴ τύχη ὄλων τῶν μνημείων. Πρὶν μερικὰ χρόνια, κάποιος ἑβραῖος, γκρέμισε τὸ ἀνάκτορο τοῦ Πορφυρογέννητου στὴν Πόλη, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσει τὶς πέτρες καὶ τὰ ἀσβεστόματα στὸ σπιτι πῶκτιζε . . . Μήπως πολλὰ μάρμαρα τῆς Ἀκρόπολης, δὲν κατέληξαν στὰ τριβεῖα;...

Εἶπα: κοινὴ τύχη τῶν ἀρχαίων. Καταστρέφονται, ρημάζονται, ἀλλάζουν εἰδῶν-εἰδῶν ζωὲς καὶ στὸ τέλος, ὅτι ἀπομένει, ἀποδίδεται στὴ λατρεία τοῦ διεθνῆ πολιτισμένου κόσμου. Ἔτσι καὶ στὸ Αὐγουσταῖο τῆς Ἄγκυρας. Στάθηκε κατὰ καιροὺς βωμὸς εἰδωλολατρικὸς, χριστιανικὴ ἐκκλησία, μουσουλμανικὸ τέμενος, μεντρεσές, νεκροταφεῖο καὶ σήμερα, τ' ἀπομεινάρια του, κουρασμένα, μὰ σεμνὰ καὶ μεγαλόπρεπα, δέχονται ἐπάνω τους τὰ γιομᾶτα θαυμασμὸ βλέμματα τοῦ κόσμου ὅλου.

ΝΥΧΤΑ

ENNATO

Μπρὸς σ' ἓνα κομψὸ τραπεζάκι τοῦ «Tabarin», τοῦ καλλιτεχνικοῦ καμπαρέ τῆς Ἄγκυρας, ἢ Ἀζαντέ, ὁ Κουντρέτ κι' ἐγὼ ρουφᾶμε μ' εὐχαρίστηση τὸ οὔσκι μας. Ἐνα κοκκινωπὸ ἡμίφωτο καὶ μιὰ ζέστη ποὺ φέρνει ἑκλυση. Ὅλα τριγύρω, ἔχουν μιὰ κοκκινωπὴ διαύγεια ἀπὸ τὰ κόκκινα ἀμυδρὰ φῶτα, ποὺ δίδουν μιὰν ἀτμόσφαιρα γλυκοῦ κι' ὄνειρώδικου μυστήριου, μέσα στὸ γιομᾶτο κόσμο καμπαρέ. Οἱ τοῖχοι στρωμένοι ἀπὸ παχειὰ ὑφάσματα βυσινιά, εἶναι γιομᾶτοι εἰκόνας ἐξαντρίκ, πρὸ πάντων γελοιογραφίες καλλιτεχνῶν. Στὸ μικρὸ, κομψὸ μπόντιουμ, καλλιτεχνικώτατα διασκευασμένο, μιὰ ἀδύνατη νευρικὴ ρωσσίδα παίζει πιάνο κι'

Ένας μελαχρινός βιολιστής, σκλαβώνει τις ψυχές των ακροατών με την παθιασμένη γλύκα του βιολιού του. Τελειώνει ένα παθητικό κομμάτι του Μπεριό, παθητικό τόσο, που ανεβάζει τους λυγμούς της ψυχής στα χείλη...

— Γκαρσόν, ούτσι...

— Θα με μεθύσετε, φίλε μου, παραπονιέται η Azade, κι' έπειτα θα πρέπει να με κουβαλάτε άγκαλιά, στο ξενοδοχείο...

— Γιατί όχι, αγαπητή μου...

Ο Kudret πλάι μας, είναι άφηρημένος. Έχει καρφωμένο το βλέμμα του στο παραπλαϊνό μας τραπέζι, όπου βρίσκεται ένα δλόξανθο κορίτσι του Ρήνου, με μεταξωτά ρόδινα μάγουλα και γελαστά διαυγή μάτια. Μας έχει έγκαταλείψει δλότελα και ζει, θαρρείς, σ' άλλον κόσμο. Η Azade για να τον πειράξει ύσως, άπαγγέλλει στίχους του Χάινε από τη «Λορελάι»:

Die schönste Jungfrau sitzt
dort oben wunderbar
ihr goldenes geschmeide blitzet
sie kämmt ihr goldener Haar

Έκείνος την παρατηρεί μιá στιγμή άφηρημένος κι' έτοιμάζεται να σηκωθεί να χορέψει με την ώραία γερμανίδα. Δέν προκάμει όμως, γιατί την ίδια στιγμή παρουσιάζονται στην πίστα, δυό ξένοι χορευτές σ' έναν παστοράλ χορό, με μουσική του Σκαρλάτι και του Μπάχ. Ποιμενικές σκηνές, παντομίμες, πλαστικές στάσεις κι' εικόνες. Θαύμα, ή μετρημένη και γαλήνια και ίερή άπλότητα στις κινήσεις της χορεύτριας, άξιοζήλευτη ή ήθο ποιία στη μιμική της και γοητευτικές οί στάσεις της. Άκολουθεί μιá «ταραντέλλα», με μουσική του Λίστ, όπου ή εύλυγισία του κορμιού της, τά φτερουγίσματα των χειρών της, ό μουσικός ρυθμός στις κινήσεις της, είναι μαγικότερα από κάθε μουσική που άκούστηκε ποτές. Χαιρόμαστε κι' οί τρεις τό καλλιτεχνικώτατο αυτό θέαμα και κάπου-κάπου, νοιώθω τό λεπτό ιδρωμένο χεράκι της Azade, να σφίγγει τό δικό μου. Τά μάτια της, τά μεγάλα μαύρα ανατολίτικα μάτια της, φεγγρίζουν από μιάν άνεξήγητη συγκίνηση. Η αίθουσα αναστατώνεται από τρικυμία, από θύελλα χειροκροτημάτων. Η μουσική παίζει τώρα ένα νωχελικώτατο ταγκό κι' άθελα κι' οί δυό μας, βρισκόμαστε στην πίστα τά πόδια μας άργοκινούνται με τούς ήχους τούς ρυθμικούς της μουσικής και νοιώθουμε μιάν ήδονή, μιá χαρά παράξενη. Ο φίλος μας με

την έκλεκτή του γερμανίδα, χορεύουν κουβεντιάζοντας. Έμεις σωπαίνουμε. Είναι ανάγκη τάχα, να μιλά κανείς για να σκέπτεται; Κι' οί δυό καταλαβαίνουμε τήν ώραν εκείνην, ότι ζούμε τις ώραιότερες στιγμές της ζωής μας και λαχταρούμε να τις χαρούμε, όσο μας είναι δυνατόν περισσότερο.

Τελειώνει ό χορός και παραγγέλω τό τρίτο μας ποτό. Η Azade, άπότομα γίνεται χαρούμενη και μου προτείνει να συνεχίσουμε τη βραδυά μας άλλοι. Γιατί όχι, άφου τό θέλει; Ο Kudret δέ μας άκολουθεί. Μένει εκεί, συντροφιά με τη γερμανίδα του.

Βγαίνουμε. Μιá τσουχηρή δροσιά τρέχει τά κορμιά μας. Μπρός στην είσοδο του καμπαρέ, γραμμή τ' αυτοκίνητα. Ένα κάπου σέ μιá γωνιά, ανάφτει τόν ένα προβολέα του και τόν ξανασβύνει. Σάν να μας γνέφει μέσα στη νύχτα. Προχωρούμε σ' αυτό κι' ή Azade δίνει μιá διεύθυνσι στον σωφέρ:

— Τσανκαγιαγιά!... Στο Τσάν—Καγιά...

Ξαπλωνόμαστε μέσα. Μου ζητā τσιγάρο.

— Τό τσιγάρο είναι ό καλλίτερος σύντροφος, για κάτι τέτοιες θλιβερές μαζύ και χαρούμενες στιγμές. Στόν καπνό του μέσα βλέπει κανείς τη ζωή του ν' άργοσβύνει όπως ό καπνός π' άνεβαίνει δλοένα και χάνεται. Δώστε μου τό τσιγάρο σας...

Τό δίδω.

— Πάρτε και σεις τό δικό μου. Είναι ένα είδος άρραβώνα αυτό, για τη φίλια μας. Θα σας θυμάμαι πάντα. Μιλήσαμε τόσο λίγο κι' ώστόσο είναι σάν να σας ξαίρω χρόνια... Τώρα θα σας γνωρίσω καλλίτερα...

— Είστε καλή, της λέω και σφίγγω τό χέρι της.

Τ' αυτοκίνητο τρέχει με δαιμονισμένη ταχύτητα. Γλυστρά στην όλοκάθαρη γιαλυστερή άσφαλτο της λεωφότου Γαζή. Περνά τά ύπουργεία, αφήνει πίσω του τό άγαλμα του Γαζή στο Γενή-Σεχήρ και φθάνει γρήγορα στις πρεσβείες. Άριστερά σ' ένα ύψωμα, ή περσική πρεσβεία φωτισμένη.

— Δίδεται δεξίωση, μας έξηγει ό σωφέρ.

Ένω τ' άμάξι μας περνά τό Καβακλή-Ντερέ κι' άνεβαίνει προς τό Τσάν—Καγιά, τό άνάκτορο του Καμάλ. Η Azade, άκουμπισμένη επάνω μου, όνειροπολεί. Τό φεγγάρι, μιá χάνεται και μιá παρουσιάζεται ανάμεσα στα σύννεφα. Ο κρύος άέρας μας έχει ξεζαλίσει και μπορούμε να ξεχωρίσουμε άντίκρυ μας, τό

σεμνό μέγαρο του προέδρου. Στέκεται στο ψηλότερο σημείο της 'Αγκύρας κι' είναι σαν κι' αυτός που το κατοικεί, ο φωτεινός δημιουργός της Νέας Τουρκίας, να φυλάγει από κει ψηλά τις τύχες των πιστών του.

Καθόμαστε στον κήπο του άνακτόρου. Τα κρυσταλένια νερά ενός συντριβανιού δίπλα μας, πέρνουν ιδιόχρωμες αποχρώσεις απ' τα φιλιά του φεγγαριού. 'Απ' τη μεγάλη αίθουσα της βίλλας ακούγεται ή «Overture» του Ταγχούζερ στο ράδιο.

'Η Azade, μιὰ στιγμή σηκώνεται, αρπάζει τὰ δυό μου χέρια και γιομάτη χαρά και συγκίνηση άπαγγέλει:

Immer höher muss ich steigen,
immer weiter muss ich schauen!

Είναι στίχοι του Γκαίτε. Λαχταρούσε τη στιγμήν εκείνη, ή ψυχή της ανάβαση. 'Επιθυμούσε τὰ ύψη και τὰ μάτια της άναπολούσαν άποστάσεις μακρινές. Γλήγορα όμως ή χαρά της μετατρέπεται σέ θλίψη. Κάποιο άηδόνι, κρυμμένο στην πλούσια φυλλωσιά μιὰς λεύκας, τραγούδαγε μελωδικά τόν ξρωτά του. 'Η Azade, στέκεται μιὰ στιγμή, τ' άκούει και ξαναρχίζει:

«Ζήλεψα τό ρόδο. Μαράθικε, Τ' άηδόνι. Σώπασε. Λαχτάρησα τὰ νειάτα. Πέρασαν. Πόνεσα για δόξα. Ξεχάστηκε!»

— "Αχ! φίλε μου, γιατί να πεθαίνουμε; Είναι τρομερό να σκέφτεστε πώς τὰ μάτια μας αυτά που δέχονται τὰ χρώματα και τὰ σχήματα μιὰ μέρα, θά σφαλίσουν για πάντα.

Θυμάται πάλι τούς στίχους του Ρουσέν 'Εσρέφ

«Μη σφαλνάτε μάτια μου! Μάτια μου έσεις που στην ψυχή μου κερνάτε, σαν μεθυστικό ποτό, τη γλύκα να βλέπει τ' άπειρο. Μάτια μου έσεις που μου γνωρίζετε τὰ κοντινά και τὰ μακρινά. Γέφυρα κάθε θλίψης μου και κάθε μου χαράς. Μάτια μου έσεις, που βλέπετε, που αγαπάτε, που χαϊδεύετε, που έπιθυμείτε, που γελάτε, μάτια μου έσεις που πονάτε και κλαίτε...»

— Μά, καλή μου Azade, τὰ δικά σας μάτια δέ θά πεθάνουν ποτέ! Ξεχνάτε ότι τ' άριστουργήματα είναι άθάνατα... Είναι σαν τόν ήλιο...

— Σάν τόν ήλιο;... "Εννοια σας!...

«Θά πεθάνει μιὰ μέρα κι' αυτός που μās χαρίζει τη ζωή!

«Θά πεθάνει κι' εκείνος όσο βλέπει έμās να πεθαίνουμε!...»

Το φεγγάρι την στιγμήν εκείνην, ήταν χαμένο πίσω από μεγάλα μαύρα σύννεφα. Το πρόσωπο της νέας γυναίκας είχε σκοτεινιάσει και δέ φαινονταν παρά μονάχα τὰ μεγάλα λαμπερά της μάτια. Ήταν έξαιρετικά ώραϊα και δέν μόρεσα να κρατηθώ:

— Azad, γλυκειά μου φίλη, είμαι τόσο χαρούμενος που ή Μοϊρα μουίριξε αντίκρου σας. Νοιώθω τόν έαυτό μου τόσο εύτυχισμένο δίπλα σας, που κι' ή σκέψη μονάχα της αύριανής μου άναχώρησης μου προξενεί θλίψη μεγάλη...

— 'Η ίδια σκέψη τυραννά και μένα, καλέ μου. Σās γνώρισα χθές τό πρωϊ κι' αύριο τό βράδυ θά χωρισθούμε κι' όλας... Ίσως—Ίσως για να μη ξαναϊδωθούμε ποτές πιά. Ποιός μπορεί να ξαίρει. 'Η ζωή πολλές φορές παίζει ρόλο μητριάς. Στέκει κακιά... Θά φύγετε, θά χωρισθούμε, για ένα διάστημα θά μου γράφετε, θά σās γράφω... "Επειτα..

— "Οχι.. "Οχι.Τι σχέση έχει κι' αν δέν γράφουμεό ένας στον άλλον. Θά σās θυμάμαι πάντα με μιὰ γλυκειάν ήδονική άνάμνηση. Θάχω πάντα ζωγραφισμένα μπροστά στα μάτια μου, τη γλυκειά λάμψη των ματιών σου...

Και της φίλησα τό λεπτό χεράκι....

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΤΟ ΧΑΡΙΣΜΑ ΤΟΥ

— Τι νά τοῦ βρίσκεις ἀδερφή, καί τόν θαυμάζεις τόσο; Νά πῶ σγουρόμαλλο κεφάλι δέν ἔχει, νά πῶ μάτια, δέ λένε μεγάλα πράματα, νά πῶ χεῖλη, στεγνά καί κίτρινα. Τι νά ναι ἐκεῖνο ἀδερφή πού σέ βυθίζει σ' ἔκσταση σά βρίσκεσαι μπροστά του;

— Ἡ φωνή του! Τι νά τὸ κάνω τὸ σγουρόμαλλο κεφάλι, τί τὰ γλυκομίλητα μάτια, τί τὰ κόκκινα χεῖλη, ὅταν ἀκούω νά βγαίνουν ἀπ' τὸ λαρίγγι του ἤχοι βιολιοῦ καί ἀρπας. Καρτέρα, ἀδερφή, ν' ἀκούσεις κι' ἐσύ.

ΣΑΝ ΕΠΑΨΕ Ν' ΑΚΟΥΕΤΑΙ

Σ' ὄλα εἶχε συνειθίσει ὁ γέρο λογιστής.

Στὶς παραξενιές τῶν παραφεντάδων, στὴν ἀνυπακοή τῶν κλητῆρων, στὴν ἀδιαφορία τῶν δακτυλογράφων, στὴ σκόνη τῶν κατάστιχων, κ' ἐγκατάλειψη.

Ἐνα μόνο τὸν πείραζε: τὸ ἀργὸ καί ἐπίμονο σούρσιμο τῶν παπουτσιῶν παλιοῦ συναδέλφου του στὸ μακρουλὸ διάδρομο κι' ἔπειτα στὸ ἄδειο γραφεῖο του—ἕνα σούρσιμο πού ἔφτανε ὡς τίς χορδές τῶν νεύρων.

Ὁ γέρο-λογιστής ἔπαυε τίς προσθέσεις καί ζάρωνε ἄθελα τὸ ζαρωμένο του πρόσωπο ἀκούοντας τὸν ἄλλο νά τὸν καλημερίζει, νά τοῦ ζητᾶ πληροφορίες, νά τοῦ φέρνει μιάν ἀδιάφορη εἴδηση.

Ὅταν τὸ κλιμακωτὸ σούρσιμο τῶν παπουτσιῶν ἔσβυνε στὴν ἄκρυα τοῦ διαδρόμου, τὸ ζαρωμένο πρόσωπο τοῦ λογιστῆ ξεζάρωνε κι' ἔπαιρνε πάλι τὴ συνειθισμένη του ἀπάθεια.

Μιά μέρα ὁ ἄκακος μὰ τυραννικὸς συνάδελφος ἀρρώστησε κι' ὁ λογιστῆς ἀναστέναξε ἀνακουφισμένος.

Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως ἔνοιωσε πῶς κάτι τοῦλειπε. Νᾶταν καφές, τσιγάρο, ἐφημερίδα; Νᾶταν οἱ παραξενιές τῶν παρα-

φεντάδων!

Ὅχι. Εἶταν τὸ ἐπίμονο σούρσιμο τῶν παπουτσιῶν στὸ μακρουλὸ διάδρομο, τὸ κλιμακωτὸ σούρσιμο πού δέν ἀκούστηκε πιά.

Η ΑΝΑΚΑΛΗΨΗ

— Θέλω νά μεθήσεις κι' ἐσύ μιὰ φορά, εἶπεν ἡ γυναίκα πιάνοντας τὸ κεφάλι του μέσα στὰ δύο της χέρια.

Ὁ ἄντρας κατέβασε τὰ μάτια χαμογελώντας κι' ἄπλωσε τὸ χέρι στὸ ποτήρι πού μαύριζε μπροστά του. Μὰ ἡ γυναίκα τὸν ἐμπόδισε:

— Νά μεθήσεις χωρὶς κρασί σὰν ἐμένα . . . σὰν ἐμένα . . . χωρὶς κρασί.

Ἐνα τρυφερὸ βλέμμα εἶταν ἡ ἀπάντηση.

Τότε ἐκείνη, ἔπιασε τὸ κεφάλι του μὲ τὰ δύο της χέρια καί στὸ βάθος τῶν ματιῶν του ἔψαξε νά ξαναβρεῖ τὰ φίλτρα τοῦ μάγου, τὴν ψυχὴ τοῦ καταχτητῆ της.

Μὰ οὔτε ὠραῖες σκέψεις, οὔτε ἀγάπη, οὔτε ἐρωτικὴ φλόγα. Ὅλα εἶταν ἀντιφεγγίσματα τῶν δικῶν της ματιῶν, χρώματα τοῦ πάθους της—τοῦ πάθους μας.

Εἶχε ξεμεθήσει.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΠΙΕΡΙΔΗΣ

ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΝΟΥΒΕΛΛΑ)

“Ένα απόγεμα του Ιουλίου, κατά τις τρεις—θυμάμαι ακόμα αυτές τις λεπτομέρειες, σὰ νάτανε χτές—παίζαμε με τὴ Νίνα τὴ μικρὴ μου ξαδέρφη, πάνου σὲ μιὰ στίβα ἀπὸ ἄμμο πού βρισκόταν στὴ μέση ἀπ’ τὴν αὐλὴ τῆς ὑπηρεσίας. Κάποιος χτύπησε στὴν κίτρινη πόρτα. Ἦταν αὐτὴ μπόρτα πού ἔβγαζε σὲ ἰδιωτικὸ δρόμο, μέσα στὴν ἐξοχή. Σὰν ἔρχονταν ἐπισκέψεις, δὲν ἔμπαιναν ἀπὸ ἐκεῖ· μᾶς διασκέδαζε λοιπὸν καμμιά φορὰ νὰ τὴν ἀνοίγουμε οἱ ἴδιοι. Καὶ τρέξαμε στὴν πόρτα νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θᾶφτανε πρῶτος.

Πίσω ἀπ’ τὴν πόρτα ἦταν ἓνας ἄνθρωπος ἄγνωστος σὲ μᾶς πού φάνηκε ἐξαιρετικὰ ξαφνιασμένος, σὰν εἶδε νὰ τοῦ ἀνοίγουνε παιδιὰ. Τὸ νιώσαμε καλὰ, ἡ Νίνα ὅσο κι’ ἐγώ, καὶ πολλὲς φορὲς ἀργότερα ξαναμιλήσαμε γι’ αὐτό. Μόλις μισάνοιξε ἡ πόρτα, αὐτὸς ὁ ἄγνωστος κοίταξε μπροστά του στὸ ὕψος ἀνθρώπου, γυρεύοντας κάποιον ὅμοιό του. Τὰ μάτια του καὶ τότε ἦταν ἀρκετὰ παράξενα. Ὅταν ὅμως χρειάστηκε νὰ τὰ κατεβάσει σὲ μᾶς τότε εἶναι πού ἔγιναν ἀκόμα πιὸ ἀλλόκοτα. Ποτέ μου δὲν εἶχα ἰδεῖ ἓνα χωριάτη νὰ βρίσκεται σὲ τόση μεγάλη ἀμηχανία. Ὁ ἄγνωστος μᾶς εἶπε :

— Δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ χτήμα τῆς κυρίας Πλαντέ ;

Τοῦ γνέψαμε ναί. Ἐπέμεινε :

— Ἐδῶ εἶναι ἡ «Κουράνης» πού λένε ;... Δὲν ἔχει κανένα μέσα στὸ σπίτι ;

Αὐτὴ τὴ στιγμή ἀκούσαμε χλιμίντρισμα ἀλόγου καὶ εἶδαμε πίσω ἀπ’ τὸν ἄνθρωπο ἓνα δυστυχισμένο ζῶο πού ἄφριζε καὶ λαχάνιαζε ζεμένο σ’ ἓνα κάρρο. Κι’ ἦταν ἀκόμα κι’ ἓνας ἄλλος ἄνθρωπος, ὄρθιος πού κι’ ἐκεῖνον πρώτη φορὰ τὸν βλέπαμε. Αὐτὸς ἦταν πιὸ νέος ἀπ’ τὸν ἄλλο, μὰ εἶχε ἀπαράλλαχτα τὸ ἴδιο ἀμήχανο ὕψος πού τὸν ἔκανε νὰ τοῦ μοιάζει. Καὶ μέσ’ στὸ μυαλό μας ὁ ἓνας ἔπρεπε νᾶναι ὁ γιὸς κι’ ὁ ἄλλος ὁ πατέρας. Ἄλλαζαν μεταξύ τους κάτι συνένοχες ματιὲς καὶ κοίταζαν πάνου

ἀπ’ τὰ κεφάλια μας μετὴν ἐλπίδα νὰ φανεῖ κανένας μεγ’ ἄσος. Ἐγὼ ἔμεινα σὰν χαζός. Ἡ Νίνα πού ἦταν ἀποφασιστικὴ, ἔτρεξε στὴν κουζίνα κι’ ἐπὶ τέλους παρουσιάστηκε ὁ Φρίντ ὁ ὑπρέτης. Βγῆκε, ξανάκλεισε πίσω του τὴν πόρτα τῆς κουζίνας γιὰ νὰ μὴ μπεῖ μέσα ζέστη, ἦλθε στὴν κίτρινη πόρτα, χωρὶς νὰ βιαστεῖ κατὰ τὴ συνήθειά του καὶ βγάζοντας τὸ κασκέτο του εἶπε ἤσυχα στοὺς δύο ἀνθρώπους :

— Χαίρετε, κύριοι. Τί θέλετε ;

Ἀπ’ αὐτὸ καταλάβαμε πὼς οὔτε κι’ ὁ Φρίντ τοὺς ἤξερε τοὺς δύο αὐτοὺς ἀνθρώπους. Πολύ περίεργο πρᾶμα γιὰ ἓνα χωριό! Ἐπρεπε λοιπὸν νᾶρχονται ἀπὸ μακριὰ. Οἱ δύο ἄγνωστοι ἔφεραν τὸ χέρι στὰ κασκέτα τους καὶ τὰ μάτια τους ἔγιναν πιὸ παράξενα τώρα ἀπὸ ὅτι ἦταν διὰ τὸν ἀνοίξαμε τὴν πόρτα. Κι’ ὡστόσο ὁ Φρίντ, ἐκεῖνος ἦταν ψηλὸς ὅσο κι’ αὐτοί. Δὲν τὸν ἤξεραν, φαίνεται, ποιὸς ἦταν. Μὰ τοῦ σφύριξαν κάτι λόγια στ’ αὐτί. Ὑστερα ἀπ’ αὐτὸ ὁ Φρίντ, πού εἶχε ζωηρὸ χρῶμα, ἔγινε διαμιάς ἄσπρος σὰν τὸ πανί. Κι’ ἀρπάζοντάς μας τὴ Νίνα κι’ ἐμένα ἀπ’ τὸ χέρι μᾶς εἶπε με φωνὴ ὀλότελα ἀλλαγμένη :

— Πηγαίνετε νὰ παίξετε, κύριε Ρίκο... Πηγαίνετε νὰ παίξετε, δεσποινίς Νίνα... Ὅχι ἐκεῖ, ὄχι ἐκεῖ... Στὸ περιβόλι τοῦ βᾶθους... Ἡ κυρία διέταξε νὰ σᾶς πῶ. Πηγαίνετε ἄμεσα!... Πηγαίνετε γρήγορα!...

Καὶ τὰ δύο χέρια του ἔτρεμαν καθὼς μᾶς ἔλεγε αὐτά. Ἡ Νίνα μόλις μᾶς ἄφησε ἐλεύθερους, μοῦ λέει :

— Τὸ χέρι του τρέμει σὰν τὴ μηχανὴ πού κτυπᾶνε τὸ σᾶρι

— Ἐλα, λέω στὴ Νίνα. Πίσω ἀπ’ τὴν Πασχαλιὲς τοῦ «ἀρτοποιείου»...

Κοντὰ στὴ γνώση πὼς ὕστερα ἀπ’ ὅλα αὐτὰ πού εἶδαμε δὲν θὰ πηγαίναμε βέβαια στὸ περιβόλι τοῦ βᾶθους. Καὶ τόσο περισσότερο ἀφοῦ ἦταν φανερό πὼς δὲν ἦταν διόλου ἡ «κυρία» δηλαδὴ ἡ θεία Πλαντέ, πού τῷχε διατάζει αὐτό. Λίγο μακρύτερα ἀπ’ τὴν κίτρινη πόρτα βρισκόταν ἓνας φούρνος γιὰ ψωμί. Τὸν ἔλεγαν τὸ «Ἀρτοποιεῖο» καὶ κρυβόταν πίσω ἀπὸ κάτι πασχαλιὲς ἀρκετὰ πυκνὲς μὰ φαγωμένες αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ἀπ’ τὴν χρυσόμυγες. Ἄν γλυστρούσαμε ἀνάμεσα στὰ χαμόκλαδα, θὰ μπορούσαμε νὰ βλέπουμε τί γινόταν στὴν αὐλὴ, χωρὶς νὰ μᾶς πάρουν χαμπέρι.

— Εἶσαι καλὰ ἐκεῖ; λέω τῆς Νίνας.

— "Όχι και τόσο! μου κάνει εκείνη. Πφ! Πάτησα κάτι από σκύλο...

— "Α! Διάβολε! είπα με ύφος που μ' έδειχνε αποφασισμένο να υπομείνω τὸ κάθε τι προκειμένου να παρευρεθῶ σὲ σπουδαία γεγονότα...

Καὶ σκαρφάλωσα πάνου στὰ κλαδιά κάποιου γέρικου ξεροῦ δέντρου πού τῶχαν πνίξει οἱ πασχαλιές.

"Ένα πράμα πού μᾶς ξάφνιασε περισσότερο κι' ἀπ' ὅσα εἶχαν συμβεῖ πρὶν ἦταν νὰ ἰδοῦμε τὴ θεία Πλαντέ με τὸν πατέρα τῆς Νίνας καὶ τὸν ἀδελφό του, πού τὸν κράζαμε θεῖο Παῦλο, νὰ παρουσιάζονται στὴν πόρτα τῆς κουζίνας. Δὲν μπορούσε νὰ τοὺς εἰδοποιήσαν γιὰ ὅ,τι εἶχε γίνει στὴν κίτρινη πόρτα, ἀφοῦ ὁ Φρίντ ἀφίνοντάς μας εἶχε γυρίσει κατευθεῖαν στοὺς δύο ἄντρες με τὸ κάρρο. Τέτοια ὥρα ἄλλωστε ὁ πατέρας τῆς Νίνας συνήθιζε νὰ ξαπλώνεται γιὰ τὸ μεσημεριανό του ὕπνο. Πῶς βρισκόταν ἐκεῖ σηκωμένος, με μιὰ τέτοια μάλιστα ζέστη; Καὶ τί; Γιὰ νὰ ὑποδεχτεῖ δυὸ ἄγνωστους; χωριάτες μ' ἓνα κάρρο...

Εἶναι ἀλήθεια πῶς ὅλοι στὸ τραπέζι ἦταν τόσο νευριασμένοι! Μὰ καὶ τίς προηγούμενες μέρες παναπεῖ, ἀπ' τὸν καιρὸ πού ὁ θεῖος Γιάννης εἶχε φθάσει στὸ σπίτι!.. Κάθε φορὰ ἄλλωστε πού ὁ θεῖος Γιάννης ἐρχόταν στὸ σπίτι γίνονταν οἱ ἴδιες ἱστορίες με τοὺς δυὸ ἀδερφούς του καὶ μ' ὅλη τὴν ἄλλη οἰκογένεια. Δὲν τὰ πῆγαιναν καλά. Αὐτὸ τῶβλεπεσ καὶ στραβὸς νᾶσουν. Κι' ὡστόσο ὁ θεῖος Γιάννης ἦταν φευγάτος ἀπὸ τὸ περασμένο βράδυ...

Ἡ Νίνα μου λέει;

— Ρίκο, πρόσεξε πού χτές τὸ βράδυ ἡ θεία Πλαντέ ρώτησε τὸ Φρίντ: «Ἐφυγε τουλάχιστο θετικά ὁ λεγάμενος;» Κι' ὁ Φρίντ ἀποκρίθηκε: «Μὲ τὴν πηλάλα πού ἔκοψε ἡ φοράδα μου φτάσαμε στὸ σταθμὸ ἓνα τέταρτο πρὶν ἀπ' τὸ τραῖνο»;

— Ναί· λοιπόν;

— Λοιπὸν ἐγὼ λέω πῶς ἡ θεία φοβόταν μὴ δὲ φύγει. Καὶ γιατί, σὲ παρακαλῶ εἶπε «ὁ λεγάμενος» κι' ὄχι «ὁ κύριος Γιάννης» ὅπως τὸν λένε συνήθως;

→ Ξέρω κι' ἐγώ;... Γιὰ σῶπα. Δές! Ὅλη ἡ οἰκογένεια βγαίνει τώρα ἀπ' τὴν κουζίνα... Καλέ, σοῦ ἔχουν κάτι μούτρα ὅλοι τους!

Τὸ πιὸ παράξενο ἀπ' ὅλα ἦταν πού ὀλόκληρη σχεδὸν ἡ οἰκο

γένεια μαζεμένη τώρα σ' αὐτὴν τὴν αὐλήν, πού πολὺ σπάνια συνήθιζε νὰ βάζει τὸ πόδι της, ἔκανε σὰ νὰ βρισκόταν ἐκεῖ ἔτσι, τυχαίως. Σταματοῦσε κιόλας νὰ ἐξετάσει τὰ φρούρια πού εἶχαμε χτίσει με τὸν ἄμμο. Νά, ὁ πατέρας τῆς Νίνας ἔσκυψε γιὰ νὰ κοιτάξει ἀπὸ ἓνα ἄνοιγμα μέσα σὲ κάποιον ἀπ' τὰ μνημεῖα μας. Καὶ παρατήρησε στὴ θεία Πλαντέ (πού ἓνας θεὸς ξέρει, ἂν φαινόταν νᾶχει διόλου ὄρεξη γιὰ ἀστεῖα!) πῶς τὸ κενὸ ἀπὸ μέσα ἦταν πολὺ ὠραῖα καμωμένο κι' εἶχε πολὺ καλὸ φωτισμό. Ἄν δὲν ἦταν τόσο σκοτισμένος, τόσο νευρικός, σίγουρα δὲ θὰ σταματοῦσε νὰ τὸ παρατηρήσει!

"Ἀγκιζε τὸ μπράτσο τῆς θείας Πλαντέ, ὅταν ὁ Φρίντ πῆγε καταπάνου τους, τοὺς πλησίασε καὶ τοὺς εἶπε κάτι βγάζοντας ὀλότελα τὸ κασκέτο του. Δὲν τῶκανε ποτὲ αὐτὸ ὁ Φρίντ.

Ἄμέσως ὁ θεῖος Παῦλος ἦρθε καὶ καθαυτὸ κόλλησε κοντὰ τους γιὰ ν' ἀκούσει αὐτὸ πού ἔλεγε ὁ Φρίντ. Καὶ ἡ γιαγιά μου, πού ἄκουσε χωρὶς ἄλλο ἔφυγε κατὰ τὴ κουζίνα ἀφίνοντας μιὰ φωνὴ καὶ σηκώνοντας τὰ χέρια. Μπροστὰ ἡ θεία Πλαντέ κι' ἀπὸ πίσω ὁ θεῖος Παῦλος, ὁ θεῖος Πλαντέ κι' ὁ παππούς μου τράβηξαν κατὰ τὴν κίτρινη πόρτα. Ἐκεῖ πιά δὲν τοὺς βλέπαμε, ἀκούσαμε ὅμως φωνές. Καὶ στὸ θόρυβο ἔπρεπε νᾶρθαν κι' ἀπ' τὴ γειτονικὴ φέρμα ἢ ἀπ' τὰ χωράφια γιὰτὶ ξεχωρίζαμε πολὺ καλά τὸ μουρμουρητὸ ἀπὸ τοὺν κόσμον μαζεμένο καὶ τὴν στριγγιὰ καὶ κλαψιάρικη φωνὴ ἀπ' τίς χωριάτισσες.

— Ρίκο! εἶπε ἡ Νίνα ἀπὸ κάτου μου.

— Τί;

— Φοβάμαι!

— Φοβάσαι τί; Εἶσαι τρελλή...

Κι' ἐγὼ φοβόμουν ὅσο κι' ἐκείνη, Τῶκρυβα ὅσο μπορούσα καλύτερα σκαρφαλώνοντας λίγο πὸ ψηλὰ στὸ δέντρο μου. Ξαφνικά ὅμως σκέφτηκα πῶς δὲν ἦταν σωστό, — πῶς τὸ λένε; πῶς ἡ στάση μου δὲν ἄρμοζε ὕστερα ἀπ' ὅσα γίνονταν. Κατέβηκα λοιπὸν κάτου. Μόλις πάτησα στὴ γῆς, ἡ Νίνα ἦρθε καὶ ζάρωσε ἀπάνου μου. Καὶ τότε ἔκαμα κάτι πού δὲν τὸ συνήθιζα ποτέ, γιὰτὶ δὲ μ' ἄρεσαν ἐμένα οἱ τρυφερότητες καὶ τὰ χάδια. Τὴν ἐφίλησα. Κι' ἐκείνη ὅμως δὲν παραξενεύθηκε γι' αὐτό. Ἦταν εὐχарιστημένη νὰ νιώσει κάποιον πλάι της.

Τότε ἀκούσαμε ν' ἀνοίγουν τὰ φύλλα τῆς μεγάλης εισόδου πού δὲν τὴν ἄνοιγαν σχεδὸν ποτέ. Τὴν ἄνοιγαν χωρὶς ἄλλο

για να μπάσουν μέσα τὸ κάρρο. Ὡστόσο τὸ κάρρο δὲν μπήκε κι' εἶδαμε τὸ Φρίντ καὶ τὸ γείτονα τὸν παχτωτή, τὸν Πιντοῦ, νὰ κουβαλᾶνε ἕνα ἄσπρο δέμα, πολὺ βαρὺ ὡς φαίνεται. Ὅποιος τᾶβλεπε θὰ τᾶπαιρνε γι' ἀσπρόρουχα πὺ μόλις τᾶχαν πλύνει στὸ ποτάμι. Μὰ πάλι δὲν θὰ πρόσεχαν τόσο πολὺ, ἂν κουβαλοῦσαν ἀσπρόρουχα! Ὁ Φρίντ κι' ὁ Πιντοῦ περπατοῦσαν ρυθμίζοντας τὸ βῆμα τους: ἔν - δυὸ, ἔν - δυὸ! Ἦταν ἐπίσημο καὶ σοῦκανε ἐντύπωση. Καὶ δὲν μπήκαν μὲ τὸ φορτίο τους ἀπ' τὴν πόρτα τῆς κουζίνας, μόν' ἔκσμαν τὸ γῦρο τοῦ σπιτιοῦ γιὰ νὰ μποῦν, φαίνεται, ἀπὸ τὴν κυρία εἴσοδο. Ὅλες οἱ ὑπηρετρίες εἶχαν βγεῖ, μαζεμένες καὶ στριμωγμένες στὴν πόρτα τῆς κουζίνας. Κι' ὅταν αὐτὸ τὸ πρᾶμα πέρασε μπροστὰ τους, σταυροκοπήθηκαν καὶ μερικές τους μάλιστα, ἢ Φραγκίσκα αἴφνης ἢ μαγεῖρισα καὶ ἢ Μποσκώτ, ἄρχισαν νὰ κλαῖνε. Εἶπα στὴ Νίνα.

—Κάποιος πεθαμένος θᾶνε.

Ἡ Νίνα μοῦ ἀπήντησε:

—Ναί, μὰ ὄχι ἀπ' τοὺς συνηθισμένους... Πῶς εἶναι κοντός;

Πίσω ἀπ' τὸν Φρίντ καὶ τὸν Πιντοῦ εἶδαμε μὲ μεγάλη μας ἐκπληξη τοὺς δύο ἀνθρώπους τοῦ κάρρου νὰ κουβαλοῦν ἕνα ἄλλο πρᾶμα, ὅμοια τυλιγμένο μέσα σὲ ἄσπρο πανί. Αὐτὸ φαινόταν πιὸ λαφρὺ. Οἱ δύο ἀνθρώποι ρύθμιζαν κι' ἐκεῖνοι τὸ βῆμα τους ἀπαράλλαχτα ὅπως ὁ Φρίντ καὶ ὁ Πιντοῦ. Κι' αὐτὸ ἔδινε τὸν ἴδιο σοβαρὸ χαρακτήρα σ' αὐτὸ τὸ κουβάλισμα. Ἀπὸ πίσω ξαναφάνηκε ὅλη ἡ οἰκογένεια. Ὁ Θεῖος Πλαντέ, ὁ παπποῦς μου ὁ πατέρας τῆς Νίνας καὶ ὁ ἀδερφός του ὁ Παῦλος, ἡ θεία Πλαντέ, ἡ κυρὰ Πιντοῦ, ἡ μεγαλύτερη θυγατέρα της πὺ τὴν ἔλεγαν Βαλεντίνα καὶ μιὰ ἄλλη νοικοκυρὰ. Ὅλοι περπατοῦσαν σάν σὲ κηδεῖα.

Ἐπειτα παρουσιάστηκε ξανά ἡ δυστυχισμένη ἢ γιαγιά μου πὺ εἶχε φύγει τὴν πρώτη στιγμή σηκώνοντας τὰ χέρια στὸν οὐρανό. Γύρευε, κοίταζε μακρὰ τεντώνοντας τὸ χέρι της πάνου ἀπ' τὰ μάτια καὶ τὴν ἀκούσαμε πὺ εἶπε στὴ Μποσκώτ:

—Κι' ὅσο σκέφτομαι πῶς ἄνοιξαν τὰ παιδιὰ!... Ποῦ βρίσκονται τώρα; Ποῦ βρίσκονται Θεέ μου;...

Κι' ἡ Μποσκώτ τῆς ἀπάντησε:

— Μὴ σε κλετίζεσαι ἄδικα, κυρὰ—Φαντίνα. Ὁ Φρίντ τᾶστειλε ἀμέσως στὸ περιβόλι τοῦ βᾶθους...

(Ἀκολουθεῖ τὸ τέλος)

Κ. ΓΡΟΛΛΙΟΣ

Ο ΜΗΝΑΣ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

ΓΥΡΩ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Ἐτυχε κάποτε, παραμονὴ πρωτοχρονιάς, νὰ βρεθῶ στὸ γραφεῖο τοῦ Παλαμᾶ τῆς Τουρκίας, Ἀπουλχάκ Χαμήτ. Μόλις εἶχε γυρήσει ὁ μεγάλος γέρος—θᾶναι τώρα κάπου 85 χρονῶν—ἀπ' ἕνα μακρυνὸ ταξίδι, κι' ὄλοι ἐμεῖς οἱ θαύμαστὲς του, τρέξαμε σπιτί του νὰ τοῦ εὐχηθοῦμε τὸ «καλῶς ὄρισες» καὶ νὰ χαροῦμε τὴν ἡρεμὴ φωνή του. Τὸν βρήκα καθισμένο στὸ φαρδὺ ἀνοιχτόκαρδο γραφεῖο του, χαμένο ἀνάμεσα σὲ δύο μεγάλες στίβες βιβλία. Ἡ νέα γυναῖκα του, ἡ γαλλίδα δοῦκισσα Λουσιέν Ἀπουλχάκ Χαμήτ, ἦταν ἀπασχολημένη μὲ τὸ χάρισμα τῶν διαφόρων αὐτῶν τόμων κι' ἔδιδε ἐξηγήσεις τοῦ μεγάλου της ἀνδρα:

— 18 ρομάντσα, 7 κριτικές μελέτες, 32 ποιητικές συλλογές . . .

Φάνηκα περίεργος νὰ μάθω τί ἔκαμναν. Κι' ὁ ποιητής, μὲ τὴν ἡρεμὴ καὶ γαλήνια φωνή του μ' ἐξήγησε:

—Εἶναι μιὰ παληὰ, λίγο σχολαστικιά, συνήθεια. Κάθε χρόνο, τέτοια μέρα, συγκεντρῶνω ὅλα τὰ βιβλία τῆς χρονιάς καὶ κάμνω μιὰ διαλογὴ σάν κι' αὐτὴν ἐδῶ. Πόσα ρομάντσα βγήκαν, πόσες ποιητικές συλλογές, πόσες κριτικές καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς . . . Κι' ἔπειτα, ἀφοῦ τὰ χωρίσω, σκέφτομαι μόνος μου ποιά ἦταν τὰ καλλίτερα, ποιά ἄξιζαν περισσότερο, γενικά, ποιά ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία, μοῦ προξένησαν μεγαλύτερη συγκίνηση. Ἐνα εἶδος βαθμολογίας, ἂν θέλεις. Στὸ συνιστῶ. Εἶναι κάτι σάν ἀπολογισμὸς τῆς πνευματικῆς χρονιάς πὺ πέρασε . . . Καὶ μαζί, μιὰ ἀνανέωση τῶν διαφόρων πνευματικῶν συγκινήσεων τῶν 365 ἡμερῶν πὺ κύλησαν ἀπὸ τὴ ράχη μας . . .

Θυμᾶμαι πάντα, κάθε τέτοια ἐποχὴ, τὰ λόγια τοῦ μεγάλου τούρκου ποιητή. Τὰ θυμᾶμαι καὶ τὰ ἐκτελῶ. Συγκεντρῶνω ἐπάνου στὸ γραφεῖο μου ὅλα τὰ βιβλία τῆς χρονιάς— ὅσα ἔτυχε νὰ πέσουν στὰ χέρια μου, κι' εἶναι τὰ περισσότερα—καὶ φροντίζω νὰ κάμνω μιὰ ποιητικὴ διαλογὴ ἀνάμεσά τους. Τὰ ξεχωρίζω, ξαναδιαβάζω ἕνα-δυὸ κομμάτια ἀπὸ μερικά, ξαναθυμᾶμαι τίς ωραιότερες καὶ πιὸ συγκινητικὲς σελίδες τους. Ξαναζῶ ἕνα διάστημα μαζί τους κι' ἀφοῦ χαρῶ ἔτσι, μὲ τὴ ματιὰ καὶ τὴ θύμηση, ὅλον αὐτὸν τὸν ὄγκο τὰ ξαναβάζω προσεχτικὰ στὴ θέση τους, σάν πιστοὺς συντρόφους στὰ φιλολογικὰ μου καρτέρια. Κι' αἰσθάνομαι τὴν ἴδια πουπυλένια συγκίνηση πὺ νοιώθουμε, ὅταν τυχαῖα ἀνοίξουμε ἕνα συρτάρι μας καὶ βροῦμε ἀνάμεσα στὰ διάφορα χαρτιά μας μερικές ξεχασμένες ἐπιστολές, κάποια παληὰ χειρόγραφα, ἕνα δύο χρωματιστὰ κάρτ—ποστάλ φιλων ἀπὸ τὴ Σαγκάη, τὸ Σικάγο ἢ τὸ Βερολίνο.

*Έχω μαζέψει και φέτος πάνω στο γραφείο μου ένα πλήθος βιβλία. Ξωφύλλα και σχήματα ειδών—ειδών. Χαρτί μαλακό, χονδρό και λείο. Στοιχεία άττικά, κοινά, μαύρα, ήμίμαυρα. Τίτλοι διάφοροι . . . Τά κυττάζω με στοργή και τὰ χαυδέω με τὸ βλέμμα μου, τὰ χαυδέω και τ' ἀγαπῶ ὅπως ὁ ἐρωμένος τὰ γράμματα, σὲ ρόζ ἢ γαλάζιο χαρτί, τῆς καλῆς του. Κάθε βιβλίο κι' ἕνας ἄνθρωπος. Κάθε ἄνθρωπος και μία ἱστορία. Κάθε ἱστορία και μιά συγκίνηση. Ἀνάμεσα στίς σελίδες καθενὸς ἀπ' αὐτὰ τὰ πολύσχημα και διαφορετικὰ βιβλία, πάλαι και μιά καρδιά. Μιά καρδιά πού μίλησε λιγότερο ἢ περισσότερο στή δική μας. Μήπως ἡ Λιλίκα Νάκου στοὺς ἐξαιρετικούς ἐκείνους Π α ρ α σ τ ρ α τ η μ ἔ ν ο υ ς της, τὸ καλλίτερο ἑλληνικὸ μυθιστόρημα τῆς χρονιάς πού μᾶς πέρασε, δὲν ἔκλεισε ὅλη της τὴν καρδιά, ὅλες της τίς συγκινήσεις; Και δὲν νοιώσαμε ἐμεῖς οἱ ἄλλοι οἱ ἀναγνώστες της, τὴν ἴδια με κείνην συγκίνηση; Δὲν κλάψαμε και μεῖς, μαζὺ με τὴν Ἀλεξάνδρα της; Δὲ νοιώσαμε τὸ ἴδιο κενὸ μέσα μας με τὸ Νίκο της; Ὁ ἀλχημόνητος ἐκεῖνος Κύριλλος κι' ὁ θεῖος της ὁ κλεισμένος στὸ Δαφνί, δὲ μᾶς ἐμπνεύσανε μιὰν ἀπέραντη συμπάθεια; Κι' ὀλάκερο τὸ βιβλίο, «οἱ Παραστρατημένοι» δὲ στάθηκε γιὰ μᾶς μιὰ ξεχωριστὴ συγκίνηση; Μπορῶ νὰ πῶ χωρὶς δισταγμὸ, πῶς τὸ μυθιστόρημα τῆς Λιλίκας Νάκου, ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἢ τρία καλλίτερα ἑλληνικὰ ἔργα τῶν τελευταίων χρόνων.

Ἔνα ἄλλο δυνατό βιβλίο εἶναι κι' ὁ Ἀ π ο σ τ ὸ λ η ς Κ α ρ λ ᾶ ς τοῦ φίλου μου Κ. Χαλδαίου. Μικρό, καλοτυπωμένο, με ἕνα συμπαθητικώτατο ἐξώφυλλο . . . Μιά ἱστορία ἐρωτικὴ σὰν τόσες ἄλλες. Ἡ γυναίκα, ὁ ἄνδρας και ὁ φίλος. Τὸ ἴσενικό τρίγωνο. Μὰ στάθηκε μαέστρος ὁ συγγραφέας μας και κατὰφερε τὸ κοινὸ αὐτὸ θέμα νὰ τὸ δουλέψει τόσο λεπτά, τόσο πετυχημένα πού σ' ὀρισμένες σελίδες του—ἄς μὴ παρθοῦν τὰ λόγια μου γιὰ ὑπερβολὴ—νὰ νοιώσω κάποιον τσοῦξιμο στὰ μάτια. Κάθομαι ξανά τώρα και διαβάζω κάποιες σκηνές ὑπέροχες. Αὐτὴ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἀντρόγυνου, τότε πού ὁ ἄνδρας, ὁ Καρλᾶς, ξαίρει πῶς ἡ γυναίκα του, ἡ Σουαζίνα, φεύγει γιὰ νὰ βρεῖ τὸν φίλο του, τὸν Ἰωνᾶ, θὰ μοῦ μένει γιὰ πάντα στὴ θύμηση. Και ἡ λεπτότητα τοῦ ἔργου, οἱ ψυχολογικὲς του παρατηρήσεις κάτι ἀσήμαντα πραγματάκια, τόσο κοινά, μὰ και τόσο μεγάλα κι' ἀληθινὰ μὲς στὴν ἀπλότητά τους. Ἀλήθεια, τὸ συνιστῶ σ' ὅλους τὸ ὄρατο τοῦτο βιβλιαράκι τοῦ φίλου μου τοῦ Χαλδαίου. Τ' ἀξίζει. Ὅχι γιατί εἶναι φίλος μου, μὰ γιατί τοῦ ἀξίζει.

Μήπως κι' ἡ Τατιάνα Σταύρου μοῦ εἶναι ξένη; Κάθε ἄλλο. Ἴσως—Ἴσως νὰ τὴ συμπαθῶ και περισσότερο γιατί στίς φλέβες της κυλάει αἷμα πολιτικό, σὰν τὸ δικό μου. Και ὅμως δὲν μπορῶ νὰ πῶ πῶς οἱ Π ρ ὠ τ ε ς Ρ ἰ ζ ε ς της με συγκίνησαν ὅσο τὰ διηγήματά της «Ἐκεῖνοι πού ἔμειναν». Και με τὰ δύο της βιβλία, θέλησε νὰ μᾶς δώσει τὸ δράμα αὐτῶν πού στὸ διάστημα τοῦ πολέμου, ἔμειναν στίς πόλεις κι' ὑπόφεραν χίλια—δύο μάρτυρια κι' ὄσων πάλε ξεριζώθηκαν ἀπὸ τοὺς τόπους τους κι' ἦρθαν νὰ ρίξουν τίς πρώτες ρίζες μιᾶς καινούργιας ζωῆς. Αὐτῶν πού τρομαγμένοι ἀπὸ τὴ λύσσα και τὴ φρενίτιδα τῶν νικητῶν, παράτησαν τὰ σπιτία τους και τίς δουλειές τους—ἄλλος στὴν Πόλη κι' ἄλλος στὴν Ἀνατολή—κι' ἦρθαν νὰ ἐγκατασταθοῦν στὴν Ἑλλάδα. Και βλέπουμε μὲς στίς σελίδες τῶν

«Πρώτων Ριζῶν», τὸν καλοστεκούμενο πρικομισιῶτη ράφτη και τὴν μοσχάναθρεμένη κόρη του νὰ πουλοῦν τοιγάρα στοὺς ἀθηναϊκοὺς δρόμους. Βλέπουμε τὸ γολγοθᾶ τῆς μορφωμένης κοπέλλας πού ἔχασε ὅλους τοὺς δικούς της και κάμνει τὴ δασκάλα ἢ τὴ δακτυλογράφο, γιὰ νὰ ζήσει. Βλέπουμε τὸν ἐπιχειρηματία πού δοκιμάζει δύσκολους μὰ ἐπιτυχημένους ἐλυγμούς στὴν ἀθηναϊκὴ ἀγορά. Τὴν λιγερόκορμη συμυριά πού χαρίζει τὴν ἀγάπη της σ' ὅποιον τὴν πλησιάσει και τὸν ἀνατολίτη γιατρὸ πού ξεπεσμένος κι' ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὴν μετανάστευση, κάμνει τὸν ἀργυραμοιβὸ Ζοῦμε ὄλο τὸ δράμα τῆς προσφυγιάς, τὸ δράμα μιᾶς φάσης τῆς ζωῆς τῆς φυλῆς μας, μὰ ἄτονα κι' ἀχρωμάτιστα και βιαστικά. Δὲν ξαίρω πού πρέπει ν' ἀποδώσω τὴν ἀποτυχία τῶν «Πρώτων Ριζῶν». Θὰ μετριάζονταν ἄραγε ἡ εὐθύνη τῆς Τατιάνας Σταύρου ἂν λέγαμε πῶς βιάζονταν πολὺ σὰν τίς ἔγραφε; Ποιὸς ξαίρει!...

Τὶ παράξενο ὀλήθεια; Θυμᾶμαι κι' ἄλλο ἕνα βιβλίο μιᾶς ἄλλης φίλης μου. Τὶ τὰ θέλετε; Ὅσο κι' ἂν θέλουμε νάμαστε ἀμερόληπτοι, δὲν μποροῦμε ν' ἀποφύγουμε κάποια μοιραία, θὰ πῶ, συμπαθητικὴ κλίση μας στὰ ἔργα τῶν φίλων μας. Πῶς ἄλλοιῶς νὰ χαρακτηρίσω τὴν ἀδυναμία μου αὐτὴν, νὰ θυμηθῶ, ἀνάμεσα στὰ τόσα ἄλλα βιβλία, τὰ διηγήματα Τ ε λ ε υ τ α ἰ ᾶ κ ο ρ ἰ τ σ ι α σ τ ἡ γ ἦ τ ῆ ς Μ ά γ ι α ς Δ ρ ό σ ο υ; Νὰ πῶ πῶς εἶναι ἀριστουργηματικά και μοῦ ἐπιβλήθηκαν; Δὲν μπορῶ κι' ἄς εἶναι φίλη μου ἢ Δρόσου. Τὶ φίλη μου; Βαπτιστικιά μου στὸν κόσμο τῆς τέχνης. (Μοιραία περιαιτολογία κι' ἄς μοῦ συγχωρεθεῖ). Ἐγῶ—τὶ ἀπαίσια αὐτὴ ἢ προσωπικὴ ἀντανουμία!—πρωτοδημοσίεψα διηγημά της στὰ 1931 στὴ «Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιά» μου, και τῆς ἔδωσα κουράγιο νὰ συνεχίσει τίς προσπάθειές της. Και νὰ τ' ἀποτέλεσμα; Σὲ μερικὰ χρόνια, βγάζει κι' ὄλας τὸμο διηγήματα ἐνῶ ἐγὼ στέκομαι ἀκόμα ἐκεῖ πού ἦμουν ὅταν ἐκείνη πρωτοφανερώθηκε... Φυλλομετρῶ τὸν κομψὸ τόμο της και τὸν χαίρομαι. Μερικὰ κομμάτια της τ' ἀγαπῶ ἐξαιρετικά. Τὶ σὰς λέγει, ἀλήθεια, ἐκεῖνο τὸ χαριτωμένο «Πρῶτο Μπουκέτο» της και ἡ ἄλλη ἢ ὠραιότατη «Γοητεία» της; Τὰ διάβασα πολλές φορές. Τυπωμένα και χειρόγραφα. Μὰ δὲ θὰ παύσω ποτέ νὰ τὰ διαβάζω με τὴν ἴδιαν εὐχαρίστηση και τὴν ἴδια συγκίνηση. Εἶναι γιομᾶτα παλμὸ και ἀγάπη.

Και ἐξακολουθῶ τὴν περιπλάνησή μου, ἀνάμεσα στίς συγκινήσεις και τὰ αἰσθήματα πού μοῦ προξένησαν τὰ βιβλία τοῦ 1936, τὰ σιβγαγμένα πάνω στὸ γραφείο μου. Νὰ τὰ πονεμένα Ἔ ρ γ α τ ῆ ς Ἀ ν θ ο ῦ λ α ς μας. Ὅλο τὸ μεγάλο ἔργο—ποιητικὸ και πεζό—τῆς μικρούλας μας Ἀνθούλας Βαφόπουλου, μαζευμένο με τὴ στοργικὴ φροντίδα τοῦ ἄντρα της και ποιητῆ Γιώργου Βαφοπούλου, σ' ἕναν κομψὸ, καλοτυπωμένο τόμο. Γιομᾶτα ἀγάπης και πόνο. Πόνος πικρὸ πού ἡ ζωὴ πότισε τὴ τυραννισμένη ποιήτρια. Ἀλήθεια, γιατί νὰ πεθάνει τόσο νέα ἢ ταλαίπωρη! Δίχως κᾶν νὰ προκάμει νὰ ὀλοκληρώσει τὸ ὄρατο της ἔργο...

Γιὰ σταθεῖτε ὅμως. Κάτω ἀπὸ τὰ «Ἔργα», βλέπω και μιὰν ἄλλη συλλογὴ. Τοὺς Σ φ υ γ μ ο ῦ ς τ ῆ ς σ ι γ ῆ ς μ ο υ τ ῆ ς Ρ ἰ τ α ς Μ π ο ῦ μ η. Μερικὰ κομμάτια τοῦ τόμου αὐτοῦ τάχω, θυμᾶμαι, πρωτοδιαβάσει χειρόγραφα και ἄλλα, τυπωμένα σὲ διάφορα περιοδικά. Τὶ σχέση ἔχει ὅμως

αυτό; Μήπως ή «Προοπτική πίσω απ' τὸ τζάμι» ή ὁ «Κώδων τοῦ Κινδύνου» ή καί τὸ «Τεῖχος», ὁ «Χωρισμός» καί τὸ «Καρναβάλι» δὲ μᾶς συγκινοῦν τόσο καί δὲ μᾶς ἀρέσουν ἔτσι πού νά μᾶς ἔρχεται ὄρεξη νά τ' ἀποστηθήσουμε; Στίχοι πλημμυρισμένοι ἀγάπη. Ἄλλοι πού παριστάνουν τὴ ζωὴ, τὴν κίνηση, τὰ αἰσθήματα, τὴν ἀνθρώπινη ματαιότητα καί τὴν μάταιη ὠμορφιά τῶν πραγμάτων, καθὼς θὰ ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν ὅταν ἐμεῖς, τὸ ἐγὼ μας, θάχει περάσει...

Νά καί μιὰ τρίτη συλλογή! Οἱ Ἑξόριστοι τοῦ Κώστα Κοφινιώτη. Παραφωνία δίπλα σ' αὐτὴν τῆς Μπούμη. Στίχοι γιομάτοι πολυλογία, ρητορικότητα, γράφτηκαν μόνο καί μόνο γιὰ νά κηρύξουν τὸ «πιστεύω» τοῦ ποιητοῦ τους. Μά ὡστόσο, μπορεῖ κανεὶς καί ξεχωρίζει καί κάποια ποιητικὴ διάθεση.

Δυὸ μυθιστορήματα: τὸ Χαῖρε πόλις τοῦ Παμβασιλέως τοῦ Ἀντώνη Γιαλούρη. Μιὰ ἱστορία ἐρωτικὴ, πλεγμένη στὸν γιομάτο ποίηση καί μυστικοπάθεια κόσμου τοῦ Βυζαντίου. Σελίδες ἀσύγκριτα ποιητικὲς κι' ὠραίες. Ὑπέροχος ὁ θάνατος τοῦ Ἀνθέμιου πάνω στίς ἐπάλξεις τῶν κάστρων τῆς Βασιλεύουσας. Καί κείνη ἡ Εὐδοκία, πόσο γλυκὸς κι' ἀμίμητος τύπος τῆς ἰδανικῆς ἐρωμένης. Ἀναρωτιέμαι, ἀλήθεια, ἂν θὰ μπορούσε ἄλλος ἀπὸ τὸν σεβαστό μου τὸν Γιολούρη, νά γράψει ἕνα τέτοιο μυθιστόρημα. Εἶναι ἐλάχιστοι οἱ λογοτέχνες μας πού κατέχουν ὅσον αὐτὸς τὴν ἱστορία τοῦ Βυζαντίου καί τὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν βυζαντινῶν. Μὲ τὸ «Χαῖρε πόλις τοῦ Παμβασιλέως» ὁ Γιαλούρης δείχνεται ἕνας erudit τῆς μεσαιωνικῆς μας ἱστορίας, μὰ ὄχι στεγνὸς καί σκυθρωπὸς ἄνθρωπος τοῦ γραφείου. Εἶναι ἕνας λογοτέχνης μὲ πλούσιο καί πηγαῖο αἶσθημα καί μὲ ἀσύγκριτα πνευματικὰ ἐφόδια.

Ἡ Ἀργὼ τοῦ Γ. Θεοτοκά—ξανατυπωμένη τὸ 1936 σὲ τελειωτικὴ μορφή—εἶναι ἔργο μ' ἀξιώσεις. Δὲν μπορεῖ νά τ' ἀρνηθεῖ κανεὶς αὐτό. Μὲ τὸ βιβλίο του τοῦτο ὁ Θεοτοκάς μᾶς δίδει ἕνα συνθετικὸ πῖνακα τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς τῶν τελευταίων τριάντα χρόνων. Μᾶς παρουσιάζει ἀνθρώπους πού σέρνουν μὲ μόχθο τὸν ἑαυτό τους. Ζοῦμε κι' ὑποφέρουμε κι' ἐμεῖς μαζὺ μὲ τὸν Λίνο Νοταρᾶ πού πεθαίνει ἀπὸ ἐρωτικὴ ἀπελπισία. Μὲ τὴ Σοφία πού σέρνεται βίαια ἀπὸ τὰ ὄνειρά της καί σβύνει μέσα στὴν τυχοδιωκτικὴ ζωὴ. Μὲ τὸν καλοζωιστὴ Δελατόλλα. Μὲ τὸν Φραντζῆ, μὲ τὸν Χρηστίδη πού πιστεύει ὅτι ἡ εὐτυχία συνίσταται σὲ νά δοθεῖ κανεὶς σὲ κάτι. Κι' ὅλα αὐτὰ μᾶς δίνονται μ' ἕνα ὕφος ἀπλό, λιτό, πολιτισμένο. Δὲ χωρεῖ ἀμφιβολία πὼς ὁ Γ. Θεοτοκάς ξαίρει νά γράφει ὅσο λίγοι στὴν Ἑλλάδα.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς λίγους αὐτούς, εἶναι κι' ὁ Φώτης ὁ Κόντογλου. Ποιὸς δὲν τὸν ξαίρει; Ἡ νεοελληνικὴ λογοτεχνία τοῦ χρωστᾷ τρία ὑπέροχα βιβλία: τὸν «Pedro Casas», «Βασάντα» καί τὰ «Ταξείδια». Φέτος προσθέτει καί τὸ παράξενο βιβλίο του τὸν Ἀστρολάβο. Εἶναι ἕνα ἐξαιρετο δεῖγμα νεοελληνικοῦ φιλολογικοῦ πριμιτιβισμοῦ. Τὴ κρίμα πού τὸ θαυμάσιο καί πρωτότυπο αὐτὸ ἔργο, τυπώθηκε σὲ λιγοστὰ ἀντίτυπα κι' ἔτσι τὸ στερήθηκαν πολλοί. Τὸ θέμα του; Νά τί λέγει, πάνω—κάτω ὁ ἴδιος: «Στὸ βιβλίο αὐτὸ θέλησα σύμφωνα μὲ τὰ γούστα μου νά γράψω κι' ἐγὼ ὅτι

ξαίρω γιὰ τοὺς διάφορους τόπους πού γνώρισα, γιὰ τὶς συνήθειες καθενός, γιὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης»... Ἐνας πρωτότυπος καί παράξενος ὕμνος γιὰ τὴ φύση καί τὰ στοιχεῖα της...

Γιὰ σταθῆτε ὅμως. Κάτι μοσχοβολᾷ κάτω ἀπὸ τὸν «Ἀστρολάβο». Εἶναι τὸ Γκιουλιστᾶν τοῦ πέρον ποιητῆ Σααδῆ, μεταφρασμένο ὑπέροχα ἀπὸ τὸν Μιχ. Ἀργυρόπουλο. Χρόνια τώρα, ὁ κ. Ἀργυρόπουλος εἶχε καταπιαστῆ μὲ τὴ μετάφραση στὴ γλῶσσα μας τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ πέρον συναδέλφου του. Ἡ μετάφραση, ὅταν μάλιστα πρόκειται γιὰ ποιητικὸ ἔργο, εἶναι δύσκολη δουλειά. Θέλει κότσια γερὰ, πρᾶγμα πού ἔδειξε νάχει ὁ ποιητῆς μας. Γέννημα κι' ἀνάθρεμα τῆς Ἀνατολῆς—ὁ κ. Ἀργυρόπουλος εἶναι Σμυρνιὸς—ἐνοιωσε βαθειὰ τὸν Σααδῆ καί τὸν ἀπόδωσε ἔμμετρα στὴ γλῶσσα μας μ' ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Ἔτσι πού νά ρωτιέται σ' ὀρισμένα κομμάτια ὁ ἀναγνώστης, ἂν γράφτηκαν ἑλληνικὰ ἢ περσικὰ.

Παράξενο ὅμως. Οἱ ποιητικὲς συλλογές εἶναι, φαίνεται, περισσότερες στὸ 1936. Νά, λόγου χάρη, βλέπω τὰ Λιμάνια καί Σταθμοὺς τοῦ Σ. Σκίπη. Μιὰ ἐκλογή τοῦ ποιητικοῦ ἔργου του, καμωμένη ἀπὸ τὸν ἴδιον καί προλογισμένη μ' ἕνα γράμμα τοῦ Πῶλ Βαλερύ. Τὸ κυριώτερο γνώρισμα τῶν τραγουδιῶν τοῦ Σκίπη, ὅπως ἔγραψαν, εἶναι ἡ εὐρυθμία. Τὰ μέτρα του εἶναι μελετημένα καί ἀρμονικὰ συνταιριασμένα μὲ κάθε πῆδημα τῆς καρδιάς ἢ τοῦ νοῦ. Θᾶταν κακόπιστος ὁποῖος ἀρνιόταν τὴν μετρικὴν μαεστρία τοῦ Σκίπη.

Οἱ Ἀναλαμπές πάλε τοῦ Χ. Ἀλεξίου ἔχουν κάτι τὸ ἀγνό, τὸ ἀνεπιτήδευτο στὴ διάθεση, ἀνεβαίνουν ὅλες ἀπὸ μιὰ ψυχὴ ἀληθινὰ πονεμένη—ἄκουσα πὼς ὁ κ. Ἀλεξίου εἶναι ἄρρωστος στὸ νοσοκομεῖο—καί μερικὲς μὲ τὸν τόνο τους τὸν αὐθόρμητο μιλοῦν ὁλόϊσια στίς βαθύτερες χορδές τοῦ ἑσωτερικοῦ μας κόσμου.

Ἐκεῖνες ὅμως τὶς Δώδεκα ἐφιαλτικὲς βινιέτες, τί ἤθελε καί τὶς τύπωσε ὁ Ἄρης Δικταῖος; Βέβαια δὲν μπορῶ νά πῶ πὼς δὲ μ' ἄρεσεν τὸ «Μοιάζω» του, ὅμως εἶναι ἀρκετὸ ἕνα ποίημα μοναχὰ νά σηκώσει τὸ βάρος ἄλλων ἔνδεκα πού δὲν ἔχουν καμμιά ἐνότητα διαθέσεως πρᾶγμα κακὸ γιὰ ἕναν ποιητικὸ τόμο;

Ὅστόσο δὲν εἶναι καθόλου κακοὶ οἱ Σβυσμένοι ἀντίλαλο τοῦ Τάκη Τσιάκου, πού τὰ τραγούδια του ἔχουν ἀξιόπροσέχτη ὀριμότητα. Τὶ χαριτωμένο ἐκεῖνο τὸ κομμάτι του μὲ τὸν τίτλο «Στὴ βρύση». Ἄν ζήσατε καθόλου σὲ χωριό, θὰ μὲ δικαίωσετε. Ἡ στιχογραφικὴ του εἶναι ἄρτια καί ἡ ποιητικὴ μεταφορὰ χρησιμοποιεῖ τὸ σύμβολο μὲ ἀντίληψη τῆς ἀναλογικῆς τῆς εἰκόνας.

Δὲν μπορῶ νά πῶ τὸ ἴδιο, δυστυχῶς, καί γιὰ τὴ συλλογὴ Πρὸς τὸ φῶς... τοῦ Γ. Μυλωνογιάννη. Γιατί, θὰ ἦταν ἔγκλημα ἐνάντια στὴν τέχνη νά παραδεχόμεσταν τὸν κ. Μυλωνογιάννη γι' ἀληθινὸ ποιητῆ. Ποιητῆς μπορεῖ νᾶναι, μὰ πραγματικὸς ποιητῆς, ὄχι. Δὲν ξαίρω τί μπορεῖ νά κάμει ἀργότερα. Στὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου του ἀναγγέλλει μελέτες καί μελέτες. Μιὰ πού νομίζει ὅτι εἶναι ἱκανὸς γιὰ κριτικὴ, ἄς δοκιμάσει. Ἡ ποίηση δὲν κέρδισε τίποτε ἀπ' αὐτόν. Ἡ κριτικὴ μπορεῖ νά κερδίσει. Ἄς ἐλπίζουμε..

Ἐνάντια, ὁ Πύραυλος τοῦ Π. Μαυρέα εἶναι μιὰ συλλογὴ

από 19 τραγούδια, ανάμεσα στα όποια δέ βρήκα κανέναν κακό στίχο. Πόσο πρέπει αλήθεια να περηφανεύεται ο Π. Μαυρέας για το βιβλίο του αυτό, σήμερα μάλιστα που όλοι οι απόφοιτοι γυμνασίων, έννοσυνε, σώνε και καλά να μάς γράφουν ποιήματα, ποιήματα, ποιήματα... 'Ο ποιητής μας έχει όλα τα δίκαια να διεκδικήσει μιάν από τις καλλίτερες θέσεις στη νεοελληνική ποίηση.

Τι σύμπτωση! Κάτω από τη κομψότατη πλακέτα του Π. Μαυρέα, βρίσκω την 'Εκλογή των έργων του μεγάλου Παλαμά, από τον γιό του Λέανδρο. Είμαι ολότελα ανάξιος να μιλήσω εγώ για το κολοσιαίο έργο του Παλαμά. Είναι ένας από τους μεγαλειότερους νεοέλληνες ποιητές. Δέ χωρά άμφιβολία γι' αυτό. 'Ο Γ. Κατσιμπαλής και ή παρέα του λένε πως είναι ο μεγαλειότερος όχι μονάχα της 'Ελλάδας μα και των Βαλκανίων. Μπορεί. 'Εκείνο που στοχάζουμε κρατώντας την «'Εκλογή» του, είναι τ'ότι χρειαζόνταν μιá τέτοια έκδοση που θά ώφελοσσε όρισμένα και τους έχθρους και τους φίλους του ποιητή.

'Ακολουθούν στη σειρά οι Νύχτες χωρίς δημιουργία του Γ. Σφακιανάκη, μιá συλλογή από διηγήματα που πάλλονται από την ιυρρετικήν αίσθηση του ρυθμού της συγχρόνου ζωής. Θυμάμαι, όταν τὰ πρωτοδιάβασα, έννοιωθα κάποια άνιαρότητα, κάποια κούραση. 'Όλα τὰ διηγήματα του Γ. Σφακιανάκη είναι ένα είδος έσωτερικού μονολόγου με συμβολικό συνομιλητή, τή Μοΐσα. Μά όσο τὰ νοιώθει καλά ο άναγνώστης, τόσο και περισσότερο του κάμνουν έντύπωση κι' έρχεται μιá όρισμένη στιγμή που όλα τὰ διηγήματα του τόμου έπιβάλλονται μέσα του, τόσο που να τὰ θυμάται για πάντα. Δέν ξεχνιέται ούτε τó «'Ενα καράβι από τó Ταϊγάνι», ούτε τó «Ποιός σκότωσε τήν 'Αννα» ή τó «Tacita» μα κι' αυτό άκόμα τó παράδοξο «Συνομιλία μ'ένα κεφάλι» που είναι ένα υπέροχο δείγμα λελογισμένου υπερρεαλισμού όπως έγραψε κάπου ένας κριτικός. 'Η συλλογή του Γ. Σφακιανάκη έπρεπε νάβαι επάνω—επάνω στη σειρά των βιβλίων του 1936. Να στέκει θαρρετά και μ' άνοιχτό μέτωπο δίπλα στους «Παραστρατημένους» της Νάκου. 'Ας είναι...

Να τώρα και δυό βιβλία Θεσσαλονικιώτικα: Τό 'Αγγλικό Θέατρο της Ρούλας Βαρέλλα—Παπαδημητρίου. 'Ενα ώραίο πληροφοριακό δοκίμιο που κατατοπίζει τον άναγνώστη για τήν εξέλιξη και τήν ιστορία του άγγλικού θεάτρου, με κεντρικόν ήλιο τόν Σαίξπηρ. Οι σελίδες που άφιερώνει ή καλά μελετημένη συγγραφέας για τόν κολοσσό Σαίξπηρ ως τόν γρανίτη Μπέν Τζόνσον είναι πολλές και άρκετά καλά καταρτισμένες, μα θά χαιρόμουν τόσο να διάβαζα περισσότερά πράγματα για τó σύγχρονο άγγλικό θέατρο, τó όποιο περιωρίζεται μονάχα σε τρεις σελίδες. 'Η φωτεινότατη φυσιογνωμία του Σω, δέν είναι άρκετή για να γεμίσει όχι τρεις μα και δεκατρείς άκόμα τέτοιες; 'Όπως και νάβαι όμως, τó βιβλίο της Ρ. Παπαδημητρίου είναι σε μιá γλώσσα όμαλή, γάργαρα γραμμένη και χαιρείται να τó διαβάσει κανείς. Κι' άν τó όλο έργο ήταν περισσότερο άπλωμένο και δέν περιωρίζονταν στον πληροφοριακό του χαρακτήρα, άδιστακτα θάλεγα πως ή συγγραφέας μας έδωσε ένα θαυμάσιο δοκίμιο.

Και οι Είκόνες της Καίτης Σιώπη—Παλαιολόγου. 'Ενα μεγάλο

τεύχος με 22 εϊχέδες έργων της: έλαιογραφίες, ύδατογραφίες, τέμπερες... Πρόλογος του Κώστα Παλαιολόγου για τις τάσεις της σύγχρονης ζωγραφικής και μερικές από τις κρίσεις του ντόπιου τύπου για τὰ έργα της ζωγράφου. Ξεφυλλίζοντας τόν ώραϊον αυτό τόμο, άδιστακτα κι' άνεπιφύλακτα όμολογώ πως εκείνο που διαπιστώνει κανένας χωρίς κόπο είναι ή προσωπική έμπνευση που ξεπηδάει από μιάν ίδιουσυγκρασία με πλούσιον έσωτερικό κόσμο...

Δυό άνθολογίες: Οι 'Ελληνίδες ποιήτριες του Δ. Λαμπίκη και ή 'Ανθολογία Θρακών ποιητών, έπιμελημένη από τόν 'Αρη Κόρακα. Συμβολή και οι δυό για τήν ιστορία της νέας μας λογοτεχνίας. 'Ο Λαμπίκης συγκέντρωσε σ'έναν κομψό τόμο τὰ χαρακτηριστικότερα έργα των ποιητριών μας των τελευταίων χρόνων (1900—1935) αρχίζοντας από τήν γλυκόλαλη Μυρτιώτισσα, ως τήν Ρένα Λεοντίδου, τή νεώτερη σήμερα έλληνίδα ποιήτρια. Κι' ή έργασία του Α. Κόρακα μου φαίνεται καθ' όλα άξιόπεινη. Μάζεψε στην 'Ανθολογία, ποιήματα δέκα ποιητών όλων Θρακών. 'Από τους παλαιότερους, τόν Κ. Θαλλίδη και Βιζυηνό ως τους ποιό νέους, τόν Βάρναλη, τόν Κόρακα, τόν Ποριώτη. Πολλοί πιστεύουν ότι οι άνθολογίες αντί να ώφελούν, βλάπτουν. 'Ισως, όταν είναι άπλως δειγματολόγια από ποιήματα, όποτε θάβαι βέβαια μάλλον διαφημιστικά δειγματολόγια. Σκέφτομαι όμως όταν μιá άνθολογία καταρτίζεται με συγκεντρωτικό σκοπό για κάτι συνολικότερο, τότε ίσως είναι χρήσιμη να βοηθήσει τήν ανεξάρτητη κριτική. Κάτι, που τó πετυχαίνουν πλέρια και οι δυό άνθολογίες του 1936.

Να τώρα κι' ένα πρωτότυπο βιβλίο: Οι Πηλιορείται έν Αιγύπτω του 'Απ. Κωνσταντινίδη. Για νάμαι ειλικρινής μιá έξ αρχής πρέπει να πω ότι τó βιβλίο αυτό φεύγει πολύ από τόν κύκλο της τέχνης. 'Όμως μιá που ο συγγραφέας του είναι γνωστός 'Αλεξανδρινός λόγιος, ο Πήλιος Ζάγρας, άς τó ξεφυλλίσουμε. Είναι ένας ύμνος του 'Ελληνοσ του έξωτερικού, της πολυμηχανίας του, της ικανότητάς του... 'Ανάμεσα στις σελίδες του, στα πολλά όνόματα των πηλιορειτών που ζούνε στις όχθες του Νείλου, ξεχωρίζουμε τó δαιμόνιο του 'Ελληνα που ξαίρει πάντα να πηγαίνει μπρός όταν βρίσκεται στο έξωτερικό. Που ξαίρει να τιμά τ' όνομα της πατρίδας του. Στόν τόμο του κ. Κωνσταντινίδη, βρίσκουμε ένα πλήθος έλληνες έμπόρους, έπιστήμονες, γεωργούς, λογοτέχνες και καλλιτέχνες που έπαιξαν και παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στον πολιτισμό της νέας Αιγύπτου. Δέ μ' άρέσουν ούτε ή γλώσσα, ούτε τó ύφος του βιβλίου αυτόμ μα τó συμπαθώ για τήν κρυφή χαρά που προξενεί τó διάβασμά του σε κάθε 'Ελληνα.

Και μιá που ξεμακραίναμε κάπως από τή φιλολογία, άς δοΐμε και τó Προσκυνητάριον και 'Οδηγόν της Μονής Μεγ. Λαύρας του 'Αθανασίου Λαυριώτου. 'Ενας εύκολομεταχείριστος όδηγός για τόν μελετητή—προσκυνητή της μεγάλης άγιορείτικης μονής. Βρίσκουμε σ' αυτό ένα σωρό ένδιαφέρουσες πληροφορίες, χρήσιμες καμμιá φορά στις φιλολογικές και ιστορικές μας άσχολίες.

Σατανική όμως σύμπτωση δέν είναι να βρω κάτω από τόν σκυθρωπόν

σάν καλόγηρο αὐτὸν ὄδηγῶ, τὰ γιομάτα δροσιὰ καὶ χάρη διηγήματα τοῦ "Ἀρχὴ Κόβα: Στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλη κι' ἄλλα διηγήματα; Τὸ ξώφυλλο, καμωμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν συγγραφέα, σοῦ ἀνοίγει τὴν καρδιά: μιὰ νέα ξανθιά ωραία κοπέλλα κόβει ἕνα ὀλοπόρφυρο μῆλο καὶ τὸ δαγκώνει μ' ἠδονή... Καὶ τὸ περιεχόμενο; Τὰ παρθενικά διηγήματα τοῦ φαναριώτη αὐτοῦ πεζογράφου ἐπιβάλλονται στὴν ἀγάπη καὶ τὴ συμπάθειά μας. Μᾶς δείχνουν μιὰ ψυχὴν εὐαίσθητη καὶ λεπτή, γιομάτη εὐωδία ἀγριολούλουδων νησιώτικου κάμπου. Ὁ κριτικὸς Τέλλος "Ἀγρας, στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου χαρακτηρίζει τὸν Κόβα, προρραφηκικό. Γιὰ μένα, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, εἶναι ἕνας εὐαίσθητος καὶ λεπτότατος ποιητής.

Κρατῶ τὴν Οὐλαλοῦμ τοῦ Γιάννη Σκαρίμπα. Τὸν ξαίρετε; Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Σκαρίμπας πῶγραψε πέρσου τὸν ἀξέχαστον ἐκεῖνο «Μαριάμπα». Ξαίρω πῶς ἡ κριτικὴ ἀπασχολήθηκε πολὺ γιὰ τὸ μυθιστόρημα αὐτό. Ἀκόμα καὶ προχτές στὶς ἴδιες αὐτές στήλες. "Ἄλλες τὸν ἐπαίνεσαν κι' ἄλλες τὸν κατηγόρησαν. Τί μ' ἐνδιαφέρει; "Ἐνα ξαίρω! ὁ «Μαριάμπα» εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἑλληνικά βιβλία κι' ὁ ἥρωάς του, ὁ Μαριάμπα, ἕνας ἄνθρωπος ἀληθινός, πολὺ ἀληθινός. Τί σχέση ἔχουν μερικὲς παραξενιές του; Ἡ «Οὐλαλοῦμ» πόλε μᾶς δείχνει καθαρά τὴ γνήσια ποιητικὴ φλέβα τοῦ Χαλκιδιώτη πεζογράφου, μιὰ φλέβα πού δὲν ἐφρόντισε γιὰ τοὺς κανόνες τοῦ ρυθμοῦ καὶ δὲν κουράσθηκε γιὰ τὸ ἀμόνι τοῦ τόνου. "Ἄν ἔχετε στὴ βιβλιοθήκη σας τὴν «Οὐλαλοῦμ» ἀνοίξτε καὶ διαβάστε τὸν στίχο.

Καὶ θὰ φύγω. Στὰ τρίστρατα—καὶ τρελλὸν θὰ μὲ λένε
μὲ δεμένα τὰ μάτια μου καὶ στὸ χέρι ραβδί!
θὰ πουλῶ τὴν εἰκόνα της,
ζωγραφιές πού μὲ καίνε, ἀναμμένο δαδί!

γιὰ νὰ δῆτε τὸν γήινο ἔρωτα, ὄλην τὴν τρέλλα πού μπορεῖ νὰ βάλει στὴν καρδιά ἐνὸς ἀνθρώπου, τὸ πάθος.

Διαβάστε καὶ τὸ «Ἐτι δέομαί σου», τὸ «Μοντέλο» κι' αὐτὸ ἀκόμα τὸ ὑπέροχο τετράστιχο :

Νᾶν' σπασμένοι οἱ δρόμοι, νὰ φυσάει ὁ νότος—
κι' ἐγὼ καταμονάχος καὶ νὰ λέω: τί πόλη!
ν' ἀπορῶ ἂν δὲν εἶμαι,—μέσα στὴν ἀσβόλη
ἕνας λυπημένος περρότος!

καὶ πέστε μου, γιὰ τὸ Θεό, εἶναι λόγια πού ἔρχονται σιγμὲς τραγικῆς μοναξιάς, πού τὰ λέμε βλοὶ μας! Δὲν κάνουμε ὅμως τώρα κριτικὴ. Ζητοῦμε συγκίνηση ἀπὸ ἕνα ἔργο πού θὰ πιάσουμε στὸ χέρι. Κι' ἡ «Οὐλαλοῦμ» τοῦ Σκαρίμπα, μᾶς τὴ δίδει τὴν συγκίνηση αὐτή, μπορεῖ κάπως παράξενα κάπως σκοντάφτωντας, ἰάντως μᾶς συγκινεῖ, κι' αὐτὸ εἶναι ἄρκετό.

Τὸν Σκαρίμπα δὲν τὸν γνωρίζω προσωπικά. Οὔτε καὶ τὸ ἔργο του ὀλόκληρο ξαίρω. Τὰ πρῶτα δυὸ βιβλία του δὲ φτάναν στὸν τόπο πού ζοῦσα τότε. "Ἐτσι, χάρηκα κι' ἐνοιῶσα κατάβαθα, μονάχα τὸν «Μαριάμπα» του. Μ' ἄρεσε ἐξαιρετικά. Μ' ἄρεσε πολὺ. Τὸν διάβασα τρεῖς καὶ τέσσερις φορές. Καὶ κάθε φορά, εὕρισκα κι' ἕνα καινούργιο θέληματρο. Ἴσως τὰ λόγια μου τοῦτα νὰ παρθοῦν γιὰ ὑπονοούμενα σὲ ἄλλες σκέψεις τῆς ἴδιας αὐτῆς στήλης, μὰ δὲν μπορῶ νὰ μὴν ἐκφράσω τὴ βαθειά μου λύπη πού

τὸ ὕφος τοῦ ἀξέχαστου ἐκείνου μυθιστορήματος εἶναι τόσο ἰδιότροπο ὥστε νὰ μὴ μεταφράζεται σ' ἄλλες γλώσσες κι' ἔτσι οἱ συμπατριῶτες μου Ἵορκοὶ νὰ στεροῦνται ἕνα ἔργο τόσο δυνατὸ, τόσο ἀνθρώπινο, τόσο ἀληθινὸ μὲς στὴν παραδοξότητά του.

Νὰ κι' ἕνας ἄλλος ἀληθινὸς ποιητής. "Ἐνας κουρέας ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης. Ὁ Μανώλης Δερμιτζάκης μὲ τοὺς ὑπέροχους Σαρκαὶ σμ ο ὕς του. Ἀδίστακτα μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς οἱ στίχοι πού γράφει ὁ Μ. Δερμιτζάκης «σάν δὲν ἔρχεται κανεὶς νὰ ξουριστεῖ» καὶ οἱ ὅποιοι «ἀπηχοῦν τὸ σφυρηλάτημα τῶν σκληρῶν μετόλλων», ὅπως λέγει σ' ἕνα σημείωμα τυπωμένο στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου ὁ Σκαρίμπα, εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτεροι ἀπὸ πολλῶν πιδ πατενταρισμένων ποιητῶν. Ἀνάμεσα στοὺς «Σαρκασμούς», βρίσκονται κομμάτια σάν τὸ «Τιμή», «Ὁ προεστὸς», «Τὸ θάμμα» πού θὰ τὰ ζήλευεν κι' ὁ καλλίτερος στιχουργός.

Δὲ μ' ἐνθουσίασαν ὥστόσο τὸ ἴδιο κι' οἱ Πολιτεῖς τῶν ὠρῶν τοῦ Ἄρη Χατζιδάκη. Δὲ χωρᾶ ἀμφιβολία πῶς στὸν κύριον αὐτὸν ὑπάρχει ἡ ποιητικὴ διάθεση, μὰ τὴν κακομεταχειρίζεται. Θαρρεῖτε κι' ἔχασε τὸ δρόμο του, ἀναζητώντας κάτι καινούργιο. Αὐτὸ τὸ καινούργιο πού τυραννάει ὅλους τοὺς νέους καὶ λέγεται ἐλεύθερος στίχος. Γιατί στὰ ποιήματα τῆς σειρᾶς «Τῆς Κρήτης» δείχνει τίς ποιητικὲς του ἱκανότητες καὶ τὴν εὐαισθησία του. Δὲν ἔτυχε νὰ διαβάσω τὰ παλιὰ ποιήματα τοῦ Α. Χατζιδάκη, μὰ οἱ «Πολιτεῖς τῶν ὠρῶν» ὅσο κι' ἂν κλείνουν μερικὰ ἀξιοπρόσεχτα κομμάτια δὲ μὲ συγκινοῦν, δὲ μ' ἐνθουσιάζουν.

Εἶδατε μήπως τίς Ἄγριο χηνες τοῦ Ὁρέστη Λάσκου; Εἶναι ἕνας μικρὸς τόμος τοῦ μοναδικοῦ μας ποιητῆ πού γράφει τὰ ποιήματά του γιὰ νὰ τ' ἀπαγγέλει. Βαθύτατα ὑποκειμενικὸς μὲ μιὰν ἀναμφισβήτητη δύναμη μετάδοσης τῶν προσωπικῶν του σισημάτων κατὰ τρόπο ἀναντίρρητα τεχνικό.

"Ἐνα πολὺ εὐχάριστο βιβλίον εἶναι καὶ οἱ Μῦθοι τοῦ Α. Φωτιάδη. Γραμμένοι πάνω στὰ γνωστὰ καλούπια τῶν αἰσωπειῶν μύθων ἔχουν εὐρήματα πού ξαφνιάζουν κι' ἀποτελοῦν μιὰν ἐργασία φιλότιμη μὰ ὄχι πολὺ κοπιαστική. Ὁ Α. Φωτιάδης εἶναι ἱκανὸς γιὰ πολὺ πιδ μεγάλα πράγματα.

Τὸ ἴδιο, ἔχω τὴν ἐντύπωση πῶς κι' ὁ Ἄρης Κόρακας μπορεῖ νὰ γράφει πιδ ἀξιόλογα πράγματα ἀπὸ τὰ Διηγήματά του. Εἶναι γραμμένα μὲ συμπάθεια καὶ διαβάζονται εὐχάριστα. Δὲν μποροῦν νάχουν λογοτεχνικὲς ἀπαιτήσεις ὅσο κι' ἂν ἡ ὠραιότατη «Πεντάμορφη» εἶναι γραμμένη μὲ λυρικὴ διάθεση, μὲ ἀπλότητα καὶ εἰλικρίνεια.

Δὲν ξαίρω πῶς θὰ μὲ κρίνουν ἂν ἔλεγα πῶς καὶ τὰ διηγήματα Ἄποψε στὶς 81)2... τοῦ Ἄγγελου Δόξα, διαβάζονται εὐχάριστα ὅπως καὶ τὰ διάφορα ἀναγνώσματα τῶν ἐβδομαδιαίων «Μπουκέτων», «Ἔργων» κ. ἄ. μὲ τὴ μόνη διαφορὰ ὅτι σὲ ὀρισμένες στιγμὲς σὲ κάμουν λίγο, τόσο δά, νὰ σκεφθεῖς. Ὅπως ἔγραψε κάπου κι' ὁ Σπανδωνίδης, «ἕνα βιβλίον εὐχάριστο χωρὶς νᾶναι κατώτερο».

Ἡ Ἀπολογία τοῦ καμπούρη τοῦ Τάκη Δόξα πάλε, εἶναι μιὰ συλλογὴ διηγήματα, πού δείχνουν μιὰ σπουδὴ καὶ φροντίδα ἐνὸς νέου πού ἐρωτοτροπεῖ μὲ τὴν τέχνη. Ὁ κύκλος τῶν θεμάτων του εἶναι πλατύς.

Όλες του οι ιστορίες θα μπορούσαν να συγκινήσουν, γιατί είναι βγαλμένες από τη ζωντανή τάξη των ανθρώπων της φτώχειας ή της καταφρόνιας κι' είναι ως ένα σημείο ζωντανές, αμόλυντες από την παραμικρότερη άποψη.

Συμπαθητικώτατοι και οι Μισής μερίδας άνθρωποι του Λ. Ρήγα όσο κι' αν για να μάει ειλικρινής, πρέπει να πω ότι από αυτόν περιμένα μεγαλύτερα πράγματα. Τα διηγήματά του και τα χρονογραφήματά του που διαβάζω και κάτι άλλα γραφτά του, μου δίδουν όλο το δικαίωμα να περιμένω σοβαρότερη κι' εκλεκτικότερη και πρό παντός πιο φροντισμένη δημιουργία. Τώρα και το ξαναλέγω: ο φίλος μας Λ. Ρήγας έχει όλα τα εφόδια για να διεκδικήσει μια σημαντική θέση στα νεοελληνικά γράμματα.

Το ίδιο κι' ο Γ. Καλαματιανός με την ποιητική του συλλογή "Ονειρα και Καύμοι". Γλήγορα θα πάρει, φαίνεται, μια πρωτεύουσα θέση στον νεοελληνικό παρνασό, γιατί με τα τωρινά του ποιήματα κατορθώνει να συλλαμβάνει κάποιες άπροσδιόριστες κινήσεις της ψυχής και να τις αποδίδει με έναν τρόπον άεριο και φευγαλέο.

Ο Χρ. Γαλατόπουλος πάλε, δεν μας συγκινεί καθόλου με Τά τραγούδια της φυλακής κι' ως είναι γραμμένα με το αίμα της καρδιάς του κι' ως του έχουν δώσει τη λύτρωση στις ώρες της άγωνίας του. Μπορεί να πόνεσε πολύ, να αγανάκτησε και να παρηγορήθηκε με τα τραγούδια του. Έμας δε μας λένε τίποτε τα ρητορικά του σχήματα, οι κραυγές κι' οι επικλήσεις του.

Εναντία, συγκινούν πολύ οι Άπλοϊ Σκοποί της Κατίνας Παίξη που τραγοιδάνε κάθε λογής παλμό. Οι τόνοι της άπλοι και σύγχρονα βαθύτατοι. Ο στίχος της δεν κουράζει. Γοητεύει. Έχει μια γοητευτική και μεταξένια πνοή, σφραγισμένη με μια βαθύτατα ανθρώπινη μελαγχολία.

Γλυκόλαλη και ή Φλογέρα του Γιάννη Πινδέα. Η συλλογή διαβάζεται με ευχαρίστηση ξεχωριστή και δείχνει τον Πινδέα, πραγματικό, αισθηματικό ποιητή. Ποιητή που προσπαθεί να δώσει μιάν εικόνα ιδανική του ήπειρωτικού υπαίθρου, του βουνού και που πάντα, θαρρείς, βρίσκεται κάτω από τη φανερή επίδραση του μεγάλου Κρυστάλλη.

Μ' άρεσε το ίδιο και η Φυγή στο άπειρο του Γιάννη Χονδρογιάννη. Φαίνεται άνθρωπος που ξαίρει καλά να δουλεύει το στίχο κι' έχει μέσα του μια καρδιά γιομάτη αίσθημα κι' αγάπη. Στη συλλογή του υπάρχουν κομμάτια σαν το πρώτο «Μάθε, μια τόσο άνήσυχη ψυχή σαν τη δική σου...» και το άλλο το θαυμάσιον «Ενοχή» που τον τιμάνε στ' αλήθεια.

Ο άλεξανδρινός πάλε ποιητής Πέτρος Μάγνης στις Λαδανιές κι' έρείκια δείχνει όλη του τη φυσιολατρεία και τους πικρούς του στοχασμούς για την ματαιότητα της ζωής. Βέβαια η τέχνη του δε δείχνει φτερά για πολύ ψηλά, είναι χαμηλοβλεπούσα μα άγνη και παρθενικά.

Ενώ ο Δ. Οικονομίδης στο Τό νησί μου δείχνεται κάτοχος ποιητικής ευαισθησίας. Ότι δέχεται από τον έξωτερικό κόσμο, το δέχεται με άγνότητα και νοιώθει ότι τον δονεί. Σχεδιάζει άκουαρέλες άπιτυχημένες

κι' έχει στιγμές άρμονίας και λεπτής μουσικότητας, συνάμα, πολύ ρεμβασμό και άρκετη μελαγχολία. Τούτη τη στιγμή μούρχεται στο νού εκείνη ή γλυκύτατη:

Παιδούλα από την Πόλη
τή χιλιαγαπημένη
πώχεις δυό μαύρα μάτια
γλυκά σαν άδελφής,
άπόψε ή νοσταλγία
της θλιβερής ψυχής
ξυπνάει...

που μιλάει τόσο παράξενα στην ψυχή μου.

Να και μια συλλογή, μια μεταφραστική προσπάθεια, που είναι προσωρισμένη για λίγους. Για τους άσστηρά φιλολογικά μορφωμένους. Τα Ποιήματα του Ossian μεταφρασμένα από τον Στάθη Σπηλιωτόπουλο. Είναι μια δουλειά πραγματικά μνημειώδης και τιμά τον νέον έλληνα λογοτέχνη και τον φέρνει στην πρώτη γραμμή των δημιουργικών ανθρώπων των γραμμάτων.

Κι' έτοι, φθάσαμε στην τελευταία ποιητική συλλογή, πώχω πάνω στο γραφείο μου. Είναι τα γαλλικά Poemes en vers libres του Th. Griva. Τι τα θέλετε; Δεν μπορώ να καταλάβω τους έλληνες που γράφουν σε ξένη γλώσσα. Είχα κάμει το ίδιο παράπονο κάποτε και σ' έναν άθηναίο ποιητή και μ' άπάντησε με την έρώτηση την άνόητη: Τότε γιατί γράφεις και συ τουρκικά; Όμως δεν είναι το ίδιο θαρρώ. Αυτοί που συνεργαζόμαστε σε ξένα περιοδικά, φροντίζοντας να κατατοπίσουμε τους ξένους για τα φιλολογικά μας ζητήματα, δεν μπορούμε παρά να μεταχειρισθοϋμε τη γλώσσα του περιοδικού. Στις δημιουργικές μας όμως εργασίες είμαστε πέρα για πέρα έλληνες. Τώρα γιατί ο Th. Griva γράφει τα μέτρια ποιήματά του στα γαλλικά, εξηγήστε το όπως κι' αν θέλετε. Δεν ξαίρει ελληνικά; Πώς; Άφου είναι άνώτερος υπάλληλος σε κρατική υπηρεσία. Το κάμει από νομοπισμό; Δεν το φαντάζομαι από έναν πνευματικόν άνθρωπο... Τότε,...

Μερικά ακόμα βιβλία μένουν να ξεφυλλίσω. Λιγοστά όμως. Ευτυχώς, γιατί... Ο Κάμπος, το δεύτερο βιβλίο του Λουκή Άκρίτα, είναι ασύγκριτα άνώτερο από το πρώτο του. Μας δείχνει με έξαιρετική τέχνη πόσο μοιραία δεμένος είναι ο άγρότης με τον κάμπο του. Αυτός ο εύλογημένος κάμπος είναι ο καϋμός του χωρικού. Ο καϋμός κι' ο πόθος του να άγκαλιάσει κάθε μέρα και περισσότερο στρέμματα. Μέσα στον «Κάμπο» το Λουκή Άκρίτα βρίσκονται σελίδες άληθινά ποιητικές και μπορεί κανείς να πει άνεπιφύλακτα ότι ο νέος συγγραφέας με το δεύτερο τουτο μυθιστόρημά του, στερεώνει τη φήμη του στα νεοελληνικά γράμματα.

Ξεφυλλίζοντας για δεύτερη φορά το Βιτριόλι του Γ. Ζάρκου μούρχεται να φανάξω: «Επί τέλους, έχάθηκε κάθε σεβασμός προς το τυπωμένο χαρτί!» Ο Ζάρκος με τα προηγούμενα βιβλία του, είχε έπιβληθεί με τον ώμο ρεαλισμό, την άμφιβολία και τη λιτή του φράση. Όμως με το «Βιτριόλι» τι κάμνει; Κατηγορεί όλους κι' όλα. Βρίζει, προσβάλλει

μέ τον χειρότερο τρόπο. Πολλοί θά μπορούσαν νά τόν καταδιώξουν ποινικά. Ἐγώ τόν λυπάμαι. Τόν λυπάμαι γιατί δείχνει πώς τυραννιέται πού πολλοί δέν τόν κατάλαβαν. Καί γιά νά τοὺς ἐκδικηθεῖ τοὺς βρίζει...

Ἀποτέλεσμα ἀγάπης, μεγάλης ἀγάπης γιά τὸν ποιητὴ τοῦ χωριοῦ καί τῆς στάνης εἶναι καί ἡ λυρική βιογραφία καί κριτική ἀνασκόπηση Κώστας Κρυστάλλης τοῦ Ὀλμου Περάνθη. Στὸ ὠραῖο αὐτὸ βιβλιαράκι, παρακολουθοῦμε τὰ μαθητικά χρόνια τοῦ ἠπειρώτη ποιητῆ στὰ Γιάννενα ὅπου ἔγραψε καί τὰ πρῶτα του ποιήματα. Τὸν ἐρχομὸ του στὴν Ἀθήνα καί ὅλες τὶς ἐξαντλητικές καί ἀτέλειωτες περιπέτειές του γιά νά ἐξασφαλίσαι ἕνα κομμάτι ψωμί. Τὴν ἀρρώστεια του καί τὸν τόσο πρόωρο καί τραγικὸ θάνατό του. Δὲ φέρνει πολλὰ νέα πράγματα τὸ βιβλίον τοῦ Περάνθη, ὡστόσο εἶναι μιὰ εὐχάριστη φιλότιμη ἐργασία, πού ὅσο κι' ἂν τῆς λείπει κάποια τάξη, στέκει μιὰ πολύτιμη συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ τόσο πρόωρα χαμένου ποιητῆ.

Καί ὁ ἀλεξανδρινὸς ποιητὴς Κ. Ν. Κωνσταντινίδης στὴν Ἀθήνα Λινδία του, φέρνει σὲ παραβολὴ τὴν προσωπικὴ του περιέργεια καί φιλομάθεια μὲ τὰ κείμενα καί τὶς πηγές εἰδικῶν μελετητῶν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καί παρουσιάζει μὲ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τὴν ἀρχαία θεὰ σὲ κάθε τῆς ἔμφανση, στ' ἀφιερῶματα, στὰ εἰδῶλα, σὲ ἀγάλματα, σὲ εἰκόνες, πού ὅλα ἐδημιούργησαν μιὰ παράδοση κι' ἕνα μῦθο.

Ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀξιόλογα βιβλία τῆς χρονιάς, εἶμαι βέβαιος πὼς εἶναι καί ὁ φιλοσοφικὸς διάλογος τοῦ Β. Τατάκη, «Στὴ χώρα τῶν στοχασμῶν», ἀνάμεσα στοὺς Σωκράτη, Φαῖδρο, Κοραῖ καί Καίρη, στὰ Ἠλύσια πεδία. Θέμα τους τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου σάν πνευματικοῦ ὄντος. Μ' ἄλλα λόγια: ποῖο εἶναι τὸ πνευματικὸ ἔργο τοῦ ἀνθρώπου καί ποῖα ἡ σχέση τῆς ἀλήθειας μὲ τὸ ἠθικὸ καί τὸ ὠραῖο. Ὁ διάλογος περνάει μέσα ἀπὸ ὠραίους ἐλιγμούς σκέψεων. Ἐλιγμοὶ πού ὅπως ἔγραψαν, ἀποτελοῦν τὴν δύναμη καί τὴν ἀξία τοῦ ἔργου τοῦ Β. Τατάκη. Εἶναι βαρὺ νά μιλήσει κανεὶς στὸ σημεῖωμα τοῦτο, γιά τὸ φιλοσοφικὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Κεῖνο πού τονίζω ἀδίστακτα, εἶναι τ' ὅτι ἔργα σάν τοῦ Β. Τατάκη, δὲ βγαίνουν συχνά στὴν Ἑλλάδα.

Κι' ὁ γνωστός μας καθηγητὴς Γιάννης Ἀποστολάκης, κυκλοφόρησε τὴ χρονιάν αὐτὴ, μιὰ καινούργια του αἰσθητικὴ μελέτη γιά τὸν Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη. Καί στὸ νέον του βιβλίον, ὁ συγγραφέας τῆς κλασσικῆς πιά «Ποίησης στὴ Ζωὴ μας» ἐξέτασε λεπτομερειακὰ τὸ ἔργο τοῦ Βαλαωρίτη καί συμπεραίνει ὅτι «κάθε ἄλλο παρά ποιητὴς ἦταν· κατάφερε ὡστόσο νά γίνει τὸ ποιητικὸ ἰδανικὸ ὄχι μονάχα τῆς δικῆς του γενεᾶς παρά καί τῶν κατοπινῶν κι' ἡ δύναμή του νά φτάνει ὡς τὴν ἐποχὴ μας».

Ὁ Γ. Βαλέτας πάλε, μὲ τὰ διάφορα Μελετήματα του μαρτυρεῖ ἱκανοποιητικὴ κατοχὴν τῶν πηγῶν καί τῶν βοηθημάτων καί στοχαστικὴ κριτικὴν ἱκανότητα. Ὁ Γ. Βαλέτας μιὰ μέρα χωρὶς ἄλλο, θά κατακτήσει σημαίνουσα θέση στὴν πνευματικὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας.

Ἀπὸ τὴ Χαλκίδα ὁ Π. Σαμαρᾶς, μᾶς στέλνει τὸν Στρόβιλό του. Ἀπὸ τὶς πρῶτες του σελίδες, ἀρχίζεις νά ὑποψιάζεσαι σκαριμπικὴν ἐπί-

δραση. Παραξενιές στὸ ὕφος καί τοὺς τύπους, ἔτσι πού νά περιμένεις καί στὸ τέλος τὸ ἴδιον κύλημα. Μά στίς κατοπινές του σελίδες, ὁ «Στρόβιλος» καταπνέει ἕνα σάν ὅλα τὰ μυθιστορήματα. Μὲ ἥρωας πού πάσχουν, πού πονοῦν, πού ἀγαποῦν... Ἡρωες σάν τόσοσους ἄλλους πού διαβάζουμε καθημερινά... Λίγη ἀρρώστεια, λίγο βουνό, λίγος ἔρωτας, μιὰ ὠραία χωριάτισσα, μιὰ γελαστὴ καί κολασμένη γυναῖκα...

Δὲ συμβαίνει τὸ ἴδιο μὲ τὰ ὠραῖα διηγήματα Ἀράχνης τοῦ Γλαύκου Ἀλιθέρη. Εἶναι ἀναντίρρητα ἕνα ἀπὸ τὰ βιβλία ἐκεῖνα πού διεκδικοῦν καί καταχτοῦν μιὰ θέση στὴ λογοτεχνία τοῦ καιροῦ τους. Βλέπεις τὰ προβλήματα πού ὀπασχολοῦν ἕνα διανοούμενον καί χαίρεσαι πού νοιώθεις μὲ πόση σοβαρότητα ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀντικρῶζει τὴ ζωὴ. Στὴν ἐλληνικὴ διηγηματογραφία πού ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς ἐξαιρέσεις ἐπαινετὲς, συνειθίσαμε, καθὼς ἔγραψε κάποιος καί ἕνας ἀξιόλογος κριτικὸς, στὴν προχειρότητα καί στὴν ἐπιφάνεια, οἱ «Ἀράχνης» ἔρχονται σάν ἕνας τόνος ξεχωριστὸς πού ἀξίζει κάθε προσοχὴ καί μελέτη.

Καί ἡ Γάγγραινα τοῦ Μ. Βάλσα—σκηνικὴ δράση σὲ τέσσαρες πράξεις—βραβευμένη στὸν Καλοκαιριένιο τοῦ 1924, δείχνει τὸν λεπτὸ κι' ἀκούραστον ἐστὲτ καί τὴν πλέρια κατοχὴν τοῦ τῆς τέχνης τοῦ θεάτρο κι' ἄς τ' ἀγνοοῦν θεληματικὰ οἱ ἀθηναῖοι—θέλησε νά ἐνώσει σὲ μιὰ δράση δυὸ στοιχεῖα: τὸ ἄτομον στὸν κύκλον τῆς φυλῆς του καί τὸ ἄτομον στὸν ὀρίζοντα τῆς ἀνθρωπότητος. Σὲ ὀρισμένες σκηνές τοῦ ἔργου βλέπουμε πῶς ἀπλὰ τὴν ψυχολογικὴν κατάντια τοῦ ἀτομοῦ πού συνδιαλέγεται μὲ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν σὲ στιγμὲς ἐξαιρετικῶν ψυχικῶν σπαραγμῶν. Εἶναι πραγματικὸ ἀτύχημα γιά τὸ σύγχρονον θεάτρο, πού ἔργα σάν τὴν «Γάγγραινα» τοῦ Βάλσα, γιά λόγους ὀλοτελα προσωπικοῦ, δὲν ἀνεβάζονται στὴ σκηνή. Δὲν ξαίρω πὼς πρέπει νά χαρακτηρίσει κανεὶς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἀθηναίων κριτικῶν γιά τὸ ἔργο τοῦ πραγματικοῦ διανοομένου καί πνευματικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου.

Κι' ἔτσι, φθάνω στὸ πιὸ φρέσκο ἐλληνικὸ βιβλίον τῆς χρονιάς. Στὸ Στὸ φῶς τοῦ λευκοῦ ἀγγέλου τοῦ Στ. Ξεφλούδα. Εἶναι κι' αὐτὸ ἕνα ἔργο σάν τὰ προηγούμενα τοῦ ἴδιου συγγραφέα, πού εἶναι γνωστό, ὅτι ἔφερε στὴν νέα μας λογοτεχνία τὸν ἐσωτερικὸν μονόλογον. Τὸ νέον τοῦ ἔργου ἔχει ὡς κεντρικὸν ἥλιον, μπορεῖ νά πεῖ κανεὶς, τὸν ἔρωτα καί τὰ συναισθήματα πού μᾶς προξενεῖ αὐτός. Τοὺς στοχασμοὺς πού μᾶς γεννάει. Τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐγῶ, τοῦ πόνου... Ἐργον ποιητικώτατον γραμμένο ἀπ' ἕνα πεζογράφον...

Τέλειωσα. Στὸ γραφεῖον μου δὲν ἔχω, παρά τὸν Κρητικὸ Β. Δεδούση. Εἶναι μιὰ κριτικὴ μελέτη τοῦ φίλου συμπολίτη μας καθηγητῆ, γιά τὸ ὁμώνυμον ἔργον τοῦ Σολωμοῦ. Τὸ διάβασμά μου προξενεῖ ὀρισμένες σκέψεις μὲ τὶς ὁποῖες ἴσως νά καταπιασθῶ ἀργότερα, σ' ἄλλο μου σημεῖωμα. Τὰ διηγήματα, τὸ περιοδικὸν κι' οἱ διαλέξεις τοῦ Β. Δεδούση, μᾶς ἐνδιαφέρουν πλατεῖα κι' ἴσως δὲ θάταν ἄσκοπον νά μᾶς ἀπασχολήσουν ἄλλοτε...

Δὲν ξαίρω ἂν ἐξέχασα κανένα ἀπὸ τὰ λογοτεχνικὰ βιβλία τοῦ 1936. Ὅσα εἶχα, τὰ ξεφύλλισα. Βέβαια, θά ὑπάρχουν κι' ἄλλα πού δὲ φθά-

σαν στα χέρια μου. Έγώ, μίλησα για όσα είδα, διάβασα και με συγκίνησαν. Τό ξαναλέγω. Δεν έκαμα κριτική. Δεν μπορώ κι' όλα. Έκαμα ένα είδος απολογισμού των συγκινήσεων και των στοχασμών που μου προέβησαν τα περισσότερα βιβλία της χρονιάς που μάς πέρασε. Τίποτ' άλλο.

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΑΛΑΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Τα τραγούδια της φυλακής», Πάφος 1936.

Κομψοτυπωμένη κι' ογκώδης ή ποιητική συλλογή του Χρ. Γαλατόπουλου. Τριακόσια κι' επάνω ποιήματα, χωρισμένα σε κύκλους και κάθε κύκλος υποδιαιρεμένος πάλι. Στην αρχήν ή φωτογραφία του ποιητή, μιὰ πολὺ καλὴ ἀφιέρωση και μιὰ ἐξασέλιδη εἰσαγωγή «κι' ἀπολογία» ὅπως τὴν ὀνομάζει, σοβαρὴ και περισπούδαστη, ὕστερα ὁ ὄγκος τῶν ποιημάτων του.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ προλόγου του λέει ὁ ποιητὴς μὲ λίγα λόγια τὸ νόημα τοῦ κάθε κύκλου τῶν ποιημάτων τῆς συλλογῆς του· συνοψίζουμε κι' ἐμεῖς. Στὸ «Στύγιο κύκλο» «κρύβεται, λέει, ἡ ἀγωνία τοῦ ἀνθρώπου ποιητῆ κάτω ἀπ' τὸ ἀδυσώπητο πέλμα τοῦ πόνου» και τὰ ποιήματα τοῦ κύκλου αὐτοῦ εἶναι ἡ πότε συγκρατημένη και πότε ἀσυγκράτητη κραυγὴ του. Στὸν «καθαρθῆριο κύκλο» ἐξωτερικεύεται ἡ πάλῃ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν αἰώνια Μοῖρα ἀπὸ τὸν προμηθεϊκὸ βράχο του. Στὸ τρίτο μέρος τῆς συλλογῆς, «Χάραμα ἀπ' τὴν ἄβυσσο», «ἀρχίζει ἀπὸ τὰ βάθη τῆς σκοτινιασμένης Ἀβύσσου τὸ Θαμποχάραμα τῆς Αἰωνίας Χαρᾶς τῆς Ζωῆς, πὺ εἶναι περιπλεγμένη ἀξεδίπλωτα μὲ τὴν πάλῃ τοῦ Ἀνθρώπου ἀγνάντια στοὺς ἀτεγκτοὺς νόμους τοῦ ΑΓΝΩΣΤΟΥ». Τὰ λίγ' αὐτὰ ἀναγκαῖα γιὰ νᾶχη κανένας μιὰ ἰδέα τοῦ περιεχομένου τῆς ποιητικῆς συλλογῆς.

Ἀρχινῶντας κανένας νὰ διαβάξῃ τὰ πρῶτα ποιήματα καταλαβαίνει πὺς ὁ ποιητὴς δὲ δίνει καμμιά προσοχὴ στὸ ρυθμὸ, στὰ μέτρα, στὴν ὁμοιοκαταληξία, ἀφίνοντας τὴ λαχτάρᾳ του, τοὺς πόνους του, τὶς κραυγές του πὺ τὶς δονεῖ τὸ μαρτύριο τοῦ πόθου νὰ ξεχυθοῦν ἄτακτα κι' ὀρηκτικὰ σὲ φόρμες διάφορες και ποικίλες. Τοῦτο βέβαια δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ, ἀδυναμία τοῦ ποιητῆ νὰ ἐκφράζεται μὲ κανονικοὺς στίχους, παρατηροῦμε μὲ νάχα πὺς στὰ τέτοια ποιήματα πὺ λείπει ὁ ρυθμὸς και ἡ μουσικὴ τοῦ στίχου και τῆς ὁμοιοκαταληξίας εἶν' ἀνάγκη τὸ περιεχόμενον νᾶναι γερὸ και δυνατὸ, τέτοιο πὺ νὰ ρίξῃ σ' ἔκσταση μόνον του...

Γι' αὐτὸ και λίγα ποιήματα μὲ τὸ γερὸ περιεχόμενον τοὺς ξεχωρίζουν μὲς τὴν συλλογὴ τοῦ ποιητῆ μαζί μ' ὅσα εἶναι και τεχνικὰ καλοδουλεμένα και σὲ περιεχόμενον γερὰ. Τὰ περισσότερα σὲ κουράζουν, τὰ βρίσκεις χαλαρά. Ὁ Χ. Γαλατόπουλος ἔπεσε σ' ἕνα βασικὸ σφάλμα ἔφερε στὴ δημοσιότητα τὸν ὄγκο τῶν ποιημάτων του χωρὶς νὰ φροντίσῃ νὰ κἀνῃ ἐπιλογή. Πολλὰ, ἴσως τὰ περισσότερα, θὰ μπορούσαν νὰ λείπουν, κι' ἔτσι χωρὶς νὰ χάνονταν και ἡ ἐνότητα πὺ ἐπιδίωξε, θὰ κατόρθωνεν ὁ ποιητὴς νὰ μάς δώσῃ λίγα και δυνατὰ ποιήματα, τῶν ὁποίων ἡ ἐντύπωση δὲ θὰ πνίγονταν μὲς τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων πὺ κάνουν τὸν ἀναγνώστη ν' ἀνιά. Τὰ πολλὰ αὐτὰ, χαλαρά, ὅπως εἴπαμε, στὸ νόημα στὸ αἶσθημα και στὴν

τεχνικὴ ἔχουν μιὰν ἀκατάσχετη ρητορικότητα πὺ θυμίζει τὴν ἀδύνατη πλευρὰ τοῦ Παλαμᾶ. Ἐχουν ἀκόμα ἕνα σύμφιρμα λέξεων—συμβόλων, (παλαμικὴ ἀδυναμία πάλι) πὺ δὲ σ' ἐγγίζουν καμμιά χορδὴ τῆς ψυχῆς παρὰ ἔρχονται κρύα και παγερὰ νὰ βασανίσουν τὴ λογικὴ και τὴ γνώση σου, πὺ πρέπει νὰ συναγωνιστῆ τὴ γνώση και τὴν πολυμάθεια τοῦ ποιητῆ. Ὁ Χ. Γαλατόπουλος λέγοντας στὸν πρόλογό του, πὺς «ἡ ἀπόχτησι μιᾶς οἰκουμενικότητας τῆς Γνώσης, ξυπνᾶ μέσα στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μάς κοιμισμένους παλμούς, και προπάντων, ὅπως τῶπα σὲ κάποιους και προφορικὰ, κι' ἂν δὲν πλουτίζει τὸν ψυχικὸ κόσμον τοῦ ποιητῆ, τοῦ δίνει ὅμως κι' ἀσυζήτητα τὰ μέσα νὰ ἐκδηλώνεται εὐκολώτερα, και ἴσως και πὺ ὠραιότερος, πὺ πολυκύμαντος, πὺ πηγαῖος, γιατί τὸ κάθε τι μέσα στὸν κύκλο τῆς Γνώσης, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι κι' ἀνθρώπινο», θέτει μιὰ ὠραία βάση τὴν ὁποία ὅμως πολὺ λίγο τηρεῖ αὐστηρά.

Εἴπαμεν ὅμως και πὺ πάνω ὁ Χ. Γαλατόπουλος ἔχει κι' ἄρκετὰ καλά, πολὺ καλά ποιήματα στὴ συλλογὴ του. Ἡ ἐκλεκτὴ αὐτὴ μειονότητα τῶν καλῶν του ποιημάτων μὲ τὸν γεμάτο βαθὺ νόημα στίχο, μὲ τὸν πόνον πὺ ξεχειλίζει μὲς ἀπ' τὶς σκληρὲς στροφές, μὲ τὸν ταραγμένο κι' ἐπαναστατημένο, σὺν τὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ ἢ τὴ σκλαβωμένη μὲς τοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς, ρυθμὸ, μὲ τὶς λαχτάρεις τὶς μεγάλες, μὲ τὸ αἶσθημα τὸ πλούσιο και πηγαῖο πὺ τὰ πλημμυρίζει ἀποτελεῖ ἕνα ἐξαιρετικὸ σύνολο μέσα στὴ νέα μάς ποίηση. Ὁ Χ. Γαλατόπουλος μὲ τὰ καλά του ποιήματα πὺ τὰ τυλίγει μιὰ σφραγίδα ὑπέρτατου πόνου, ὀνείρου και χιμαίρας μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ καταταχτῆ στὴν πρώτη σειρά. Τὸ ποίημά του μὲ τὸ ὁποῖο κλείνουμε τὸ κριτικὸ μάς σημεῖωμα εἶν' ἄρκετὸ νὰ δικαιώσῃ τὶς κρίσεις μάς αὐτές:

Τὶ ὠραία, αἰώνια, μιὰν Ἰθάκη νὰ γυρέβεις
και μὲς τὰ πέλαγα γι' ἀφτῆνε νά... λαμνᾶς!...

Τὶ ὠραία, αἰώνια, ν' ἀλητέβεις
κι' ἕνα καπνὸ νὰ προσδοκᾶς...
ἀπ' τὴν Ἰθάκη τῶν ὀνείρων σου...
ἀπ' τὴν Ἰθάκη πὺ νοστάλγεψες,
πὺ... κάπου...—λές—τὴν εἶδες, κάποτε...
μὲς ἕνα δρόμο ἀτέλεφτον... μακρόσυρτον... γλυκόν!...

Μ' ἄχι!... ὅμως, μπροστὰ σου, μή, τὴ βρεῖς
τί, σὺν τὴ βρεῖς τὴν ἔχασες...
ὄσες κι' ἂν Πηγελόπες σὲ προσμένουνε
στὸν ἀργαλειὸ τοὺς ἀγρυπνες... πιστές...
ὄσες, τοῦ σπιτικοῦ, γλυκειές... γωνιές!...

Μὲ τὴ δίψα τῆς, στὰ χεῖλια σου φρομένα,
Ταξιδευτῆς, σὺ, πάντα ζήτα τὴν...
μὲ τὴ γλυκειὰ σου προσμονὴ στὸ δειχτὺ τοῦ Ὀνείρου
παρὰ μιὰν ὠρα, νὰν τὴ... βρεῖς!...

Ὡ! πόσο, εἶν' ὤμορφο, ἀλήθεια μιὰν Ἰθάκην νὰ γυρέβεις
και μὲς τὰ πέλαγα γι' αὐτῆνε νά... λαμνᾶς!...

“Ω! τί γλυκό αιώνια, ν’ ἀλητέβεις
κι’ ἕνα... Κοπνό... νά... προσδοκάς!...”

ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

* Στὸ τεύχος τῆς 15 Ἰαν. (ἀρ. 85) τοῦ περιοδικοῦ «Varlık» τῆς Ἀγκύρας, ὁ συνεργάτης μας κ. Ἀβρ. Ν. Παπάζογλου, δημοσιεύει ἀνασκόπηση τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς πόλης μας, ὅπου μιλά πλατειά τόσο γιὰ τίς ἀξιόλογες «Μακεδονικὲς Ἡμέρες» ὅσο καὶ γιὰ τὸ περιοδικό μας. Στὸ ἴδιο τεύχος, δημοσιεύεται καὶ μετάφραση ἀπὸ τὸν ἴδιο, τοῦ ποιήματος «Ἐπαθλο» τοῦ κ. Γ. Βαφοπούλου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κρίνουμε τὰ βιβλία ποὺ μᾶς στέλνονται εἰς διπλοῦν)

Ἄντ. Βενιέρη: «Ἀλεξάνδρα», Ἀθήναι 1936.

Γ. Βαλέτα: «Ὁ Σόλωμος κι’ οἱ Φαναριώτες», Μυτιλήνη 1936.

Β. Θεοδοροπούλου—Λιβαδά: «Μαδημένα Τριαντάφυλλα», Ἀθήναι 1936.

Β. Θεοδοροπούλου—Λιβαδά: «Σὰν παραμῦθι», Ἀθήναι 1936.

Γ. Βαλέτα: «Κωνσταντῖνος Μιχαηλίδης», Καλλονή 1936.

Τ. Μαρτάλη: «Οἱ ντροπές μου», Ἀθήναι 1936.

Ξ. Καπάτη: «Μεσ’ ἀπ’ τὰ Κύματα», Ἀθήναι 1937.

Β. Δεδούση: «Ὁ Ἐρωτόκριτος τοῦ Κορνάρου κι’ ἡ Ἑλληνικὴ ποίηση» Θεσσαλονίκη 1937.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Συνδρομαὶ ἐτήσιαι, μόνον ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου, ἐσωτερικοῦ δραχμαὶ 40 καὶ ἐξωτερικοῦ δραχμαὶ 100. Συνδρομαὶ ἐξάμηνοι, μόνον ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου, ἐσωτερικοῦ μόνον, δραχμαὶ 25. Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ ἐμβάσματα στέλνονται στὴ διεύθυνση: ΝΙΚΟΣ Π. ΠΑΝΟΣ Μητροπολίτου Ἰωσήφ 10, Θεσσαλονίκη.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ δεκτὴ μόνον μὲ τὸ δικαίωμα κρίσεως καὶ ἐφ’ ὅσον εἶναι ἀνέκδοτη—δ. Μ υ ρ. Ἀ λ., Ἀθήνας. Ὁ κ. Π. σὰς εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ γράμμα. Ἡ διεύθυνση τοῦ κ. Π. Σπανδωνίδη εἶναι Γαριβάλδη 2. Γιὰ τὴν κριτικὴ ὁμωσ τοῦ βιβλίου σας ἀπαραίτητο νὰ σταλεῖ ἀντίτυπο στὸ περιοδικό.—κ. Ἀ ν θ. Π ω γ., Ἐνταῦθα. Πολὺ καλὸ καὶ θὰ δημοσιευθεῖ στὸ προσεχές—κ. κ. Κ υ π. Χ ρ υ σ., Ἀθήνας. Ἀ γ. Π α λ., Πειραιᾶ, Τ. Δ ό ξ., Πύργων. Θὰ δημοσιευθοῦν σὲ προσεχῆ.—κ. κ. Ι. Β α λ., Αἴγιον, Β α σ’ Μ α κ., Βαθύπεδο. Παρεδόθησαν στὴν ἐπιτροπῆ.—κ. Μ ι χ. Μ α ρ., Πύργων. Ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Γ. Παπαγ. (;) ἢ «Μαριώ» ὕστερεῖ. Τ’ ἄλλα θὰ δημοσιευθοῦν σὲ προσεχῆ.

Ὁ συνεργάτης μας κ. Ἀβρ. Ν. Παπάζογλου, μᾶς παρακαλεῖ νὰ δημοσιεύσουμε, ὅτι τοῦ ἀνατέθηκε τακτικὴ παρακολούθηση τῆς ἐλληνικῆς πνευματικῆς κίνησης, στὸ μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ «Cigir» τῆς Ἀγκύρας καὶ στὴν ἐφημερίδα «Πατρὶς» τῆς Πόλης, καὶ ὅτι ὅσοι ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες μας ἐπιθυμοῦν νὰ γίνεταί λόγος γιὰ τὰ ἔργα τους καὶ στὴ Τουρκία, νὰ τοῦ στέλλουν τὰ βιβλία τους στὴ διεύθυνσή του Τσιμισκῆ 54, Ἰνίκη.

ΝΕΑ ΠΝΟΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΝΕΩΝ

Υπεύθυνος: ΝΙΚΟΣ Π. ΠΑΝΟΣ, Μητροπολίτου Ἰωσήφ 10, Θεσσαλονίκη
ΤΥΠΟΣ: Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΟΔΟΣ ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ 1—ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΗΛΕΦ. 49-04

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Α. Ν. ΣΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

77 ΤΣΙΜΙΣΜΗ 77 — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

“Ολαί αἱ τελευταῖαι λογοτεχνικαὶ ἐκδόσεις :

Στ. Ξεφλούδα : «Στὸ φῶς τοῦ Λευκοῦ Ἀγγέλου»	δρχ. 50
Α. Κ. Τραυλαντώνη : «Ληλασία μιᾶς Ζωῆς»	» 35
Λιλίκας Νάκου : «Ἐντγκαρ Πόε»	» 20
Ζήσιμου Λορεντζάτου : «Ἐντγκαρ Πόε»	» 25
Κλ. Παράσχου : «Ἴων Δραγούμης»	» 100
Ἄλ. Πάλλη : «Ἰλιάδα» (νέα ἐκδοσις)	» 90
Ἄρ. Καμπάνη : «Ἱστορία Αἰσθητικῶν Θεωριῶν»	» 35
Ι. Ν. Γρυπάρη : «Σοφοκλέους Ἡλέκτρα»	» 30
Μ. Καραγάτση : «Χίμαιρα»	» 15
Μολιέρου (μετ. Δ. Λάμψα) : «Γιατρός μετὸ στανιὸ»	» 10
Fr. Schiller (μετ. Δ. Λάμψα) : «Γ. Τέλλος»	» 15

Τὴν 1ην Μαρτίου ἐκδίδονται τὰ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μηνιαῖο περιοδικὸ κριτικῆς καὶ μελέτης

Ἰδρυταὶ : Γ. Σκαρίμπας—Ὁλ. Δρακοπούλου

Διευθύντρια : Ὁλ. Δρακοπούλου

Στὸ ἐπόμενο τεύχος :

ΟΙ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

ἄρθρο τοῦ τούρκου μουσικολόγου καὶ μέλους τῆς
τουρκικῆς γλωσσικῆς ἀκαδημίας :

ΜΑΧΜΟΥΤ ΡΑΓΗΠ ΚΙΟΣΕΜΙΧΑΛ

εἰδικῶς γραφέν γιὰ τὴ «ΝΕΑ ΠΝΟΗ»

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡ. 5

ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ
ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΑΓΟΡΑ

ΠΑΝΤΟΤΕ ΦΘΗΝΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΠΑΝΤΟΥ